

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W MIKOŁOWIE
Z SIEDZIBĄ W ŁAZISKACH GÓRNYCH

**POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2021-2030**

Łaziska Górne, 2021r.

Opracowanie:

Program opracowany i napisany w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie
w Mikołowie z siedzibą w Łaziskach Górnych przez pracowników

Punktu Interwencji Kryzysowej:

Iwona Goc, Katarzyna Lasińska – Matyjasik, Teresa Twardzik,
Renata Wojciech – Godlewska,

pod kierunkiem dyrektora PCPR Mirelli Banaś

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	str.3
2. Podstawy prawne programu	str.6
3. Zjawisko przemocy domowej.....	str.8
3.1. Definicja przemocy domowej.....	str.9
3.2. Rodzaje przemocy w rodzinie.	str.12
3.3. Cykliczność przemocy w rodzinie.....	str.13
3.4. Charakterystyka sprawcy i ofiary przemocy	str.14
3.5. Dziecko w rodzinie z przemocą	str.17
3.6. Skutki przemocy	str.18
3.7. Uprawnienia osoby doznającej przemocy w rodzinie wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	str.19
4. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie.....	str.20
4.1. Dane statystyczne uzyskane z instytucji zajmujących się zjawiskiem przemocy domowej	str.24
4.2. Dane statystyczne z Punktu Interwencji Kryzysowej dotyczące zjawiska przemocy oraz realizacji profilaktycznych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	str.47
4.3. Zasoby instytucjonalne funkcjonujące na terenie powiatu mikołowskiego w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	str.56
4.4. Potrzeby powiatu mikołowskiego w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	str.60
5. Cel główny Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	str.63
5.1. Ochrona osób doświadczających przemocy w rodzinie	str.64
5.2. Profilaktyczne działania na rzecz dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie bądź doświadczających przemocy	str. 68
5.3. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie.....	str.70
5.4. Działania edukacyjne na rzecz społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	str.73
6. Źródła finansowania programu	str. 76
7. Plan ewaluacji programu	str. 76
Bibliografia.....	str.78
Spis tabel i wykresów.....	str.79

1. Wstęp

Już ponad dwa tysiące lat temu grecki filozof Arystoteles twierdził, że „człowiek jest istotą społeczną”. Oznacza to, że nie może on żyć poza społeczeństwem, w którym zaspokaja swoje potrzeby i ma możliwość rozwoju. Musi żyć wśród innych ludzi i z nimi współpracować. Pierwszym miejscem, w którym człowiek doświadcza bliskości z drugą osobą, jest najmniejsza komórka społeczna, którą jest rodzina.

Dom rodzinny to miejsce, które ma służyć prawidłowemu rozwojowi zarówno w sferze fizycznej, intelektualnej, jak i psychicznej wszystkich członków rodziny. Ma dawać poczucie bezpieczeństwa i zaspakajać podstawowe potrzeby. Dla wielu ludzi dom rodzinny jest miejscem przemocy, gdzie doświadczają cierpienia, zagrożenia, poniżenia i lęku.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem społecznym, które niszczy ludzi niezależnie od ich pozycji społecznej czy ekonomicznej. Stanowi problem, którego nie wolno lekceważyć, gdyż wpływa destrukcyjnie nie tylko na człowieka będącego osobą doznającą przemocy, ale również na całą rodzinę. W wielu środowiskach jest ona nadal traktowana jako temat wstydlivy, upokarzający. Informacje o tym zjawisku nie wychodzą spoza „czterech ścian domu”, w których często dochodzi do dramatów. Wiele ofiar doznaje przemocy, jednocześnie latami skrywając rozmiar doznawanej krzywdy. Niewątpliwym jest fakt, iż bierność społeczeństwa na problem przemocy w rodzinie sprzyja wzrostowi skali tego procederu. Przemoc w rodzinie może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Bez wątpliwości należy ją zakwalifikować do kategorii zachowań negatywnych, o dużej szkodliwości społecznej. Mimo, że w relacjach międzyludzkich istniała od zawsze, o przemocy w rodzinie mówiono niewiele, nie postrzegając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny.

Przemoc narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Zaburza wewnętrzny system rodziny, w którym tworzą się nieprawidłowe relacje pomiędzy poszczególnymi członkami. Permanentne pogłębianie się kryzysu może spowodować rozbitcie rodziny, począwszy od rozwodu rodziców, po odebranie dzieci i umieszczenie ich w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Przemoc zabiera moc, czyli siłę. A moc stanowi „paliwo” do życia i działania.

Od kilku jednak lat rzeczywistość w tym zakresie zmienia się. Wprowadzono nowe narzędzia prawne i procedury zmierzające do skuteczniejszej ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Dzięki kampaniom społecznym zwiększa się świadomość społeczna,

a przeprowadzane szkolenia podnoszą profesjonalizm służb odpowiedzialnych za walkę z tym zjawiskiem. Bez powiadomienia właściwych organów oraz dalszej współpracy z nimi, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jest znacznie utrudnione.

Przerwanie koła przemocy jest uniemożliwiane przez stereotypy funkcjonujące w społeczeństwie. Jak mówił Martin Luther King Jr.: „Przeraża mnie nie przemoc nielicznych lecz cisza wielu.” Istnieje duża trudność w dotarciu do rodziny, gdzie występuje przemoc. Ofiary przemocy nie zawsze zgłaszają czego doświadczają. Świadkowie przemocy pozostają przy tym bierni, nie informują instytucji o posiadanej wiedzy o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Istnieje silne przekonanie, że wszystko co panuje w rodzinie, należy do sfery prywatności. Z jednej strony wywołuje to poczucie bezkarności u osoby stosującej przemoc i bezradność osoby jej doświadczającej, z drugiej strony nasila niechęć innych osób do ingerowania w „cudze sprawy rodzinne“.

Działania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie należą do zadań i obowiązków szeregu instytucji oraz służb. Z uwagi na złożoność problemu przemocy w rodzinie, najistotniejszą rolę w procesie jej przeciwdziałania odgrywa podejście interdyscyplinarne, a także stosowanie działań systemowych. Władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim osobom pokrzywdzonym równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności, a także zwiększać skuteczność przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Nic nie usprawiedliwia przemocy, niezależnie jaką formę przybiera. Przemoc jest przestępstwem. Dlatego trzeba informować osoby doznające przemocy w rodzinie o ich prawach i motywować, aby wyszły z cienia i pozwoliły sobie pomóc.

Należy zawsze pamiętać:

1. Każdy człowiek ma prawo do życia w środowisku rodzinnym wolnym od przemocy.
2. Każdy człowiek ma prawo czuć się bezpiecznie w swoim domu.
3. Każdy człowiek ma prawo do szacunku i godnego traktowania.
4. Każdy człowiek ma prawo do swobodnego wyrażania swojego zdania i współdecydowania o sprawach dotyczących jego i jego rodziny.
5. Każdy człowiek ma prawo się mylić i być niedoskonałym.
6. Każdy człowiek ma prawo szukać pomocy, gdy jego prawa są łamane.

Celem niniejszego programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i zapobieganie temu negatywnemu zjawisku.

Program składa się z czterech części:

- Części opisowej dotyczącej zjawiska przemocy, podstaw prawnych,
- Diagnozy (zasobów, potrzeb),
- Celów programu i sposobów ich realizacji,
- Planu ewaluacji.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie został zaplanowany na lata 2021 – 2030.

***„Tam, gdzie jest niesprawiedliwość, gdzie jest przemoc,
zakłamanie, nienawiść, nieszanowanie ludzkiej godności,
tam brakuje miejsca na miłość, tam brakuje miejsca na serce,
na bezinteresowność, na wyrzeczenia.”
Ks. Jerzy Popiełuszko***

2. Podstawy prawne programu

Program opracowano na podstawie:

- Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005r. (Dz. U. z 2020r., poz.218),
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Mikołowskim na lata 2013 - 2023 z dnia 27 czerwca 2013r.,
- Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz. U. 2020, poz. 1876, z późn. zm.)
- Ustawy z dnia 30.04.2020r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020r. poz.1740, z późn. zm.)

Zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat w szczególności należą:

- tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507, z późn. zm.) wskazuje:

Art.19. pkt. 12 „prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej”.

Art. 47 ust. 1. „Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej”.

Art. 47 ust. 2 „Interwencja kryzysowa obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód”.

Art. 47 ust. 3 „W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej, specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb - poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych - schronienia do 3 miesięcy”.

Art. 47 ust. 4 „Matki z małoletnimi dziećmi oraz kobiety w ciąży dotknięte przemocą lub znajdujące się w innej sytuacji kryzysowej mogą w ramach interwencji kryzysowej znaleźć schronienie i wsparcie w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Do tych domów mogą być również przyjmowani ojcowie z małoletnimi dziećmi albo inne osoby sprawujące opiekę prawną nad dziećmi”.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Mikołowskim na lata 2013 - 2023 z dnia 27 czerwca 2013r.:

Cel strategiczny 4

Stworzenie programu na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne:

1. stworzenie lokalnego systemu ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
2. pomoc terapeutyczna dla rodzin i małżeństw,
3. grupa wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie,
4. ochrona osób doznających przemocy poprzez edukację instytucji, organizacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
5. rozwój Ośrodka Interwencji Kryzysowej, przekształcenie w specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy lub utworzenie takiego ośrodka,
6. promowanie postaw społecznych wolnych od przemocy.

Cel strategiczny 5

Rozwój profilaktyki na rzecz dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie.

Cele operacyjne:

1. pomoc specjalistyczna w zakresie terapii rodzinnej/małżeńskiej,

2. pomoc specjalistyczna w zakresie wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą,
3. pomoc specjalistyczna dla dzieci i młodzieży.

Cel strategiczny 6

Realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cele operacyjne:

1. indywidualna pomoc psychologiczna dla osób stosujących przemoc w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego,
2. prowadzenie grupy terapeutycznej dla osób objętych oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi.

Podsumowując, celem interwencji kryzysowej jest w szczególności udzielenie wsparcia osobie lub rodzinie dotkniętej przemocą w rodzinie lub będącej w innym kryzysie. Pomoc ta koncentruje się na analizie aktualnej sytuacji oraz poszukiwaniu metod pozwalających przezwyciężyć trudną sytuację. Udzielenie pomocy o charakterze interwencyjnym przyjmuje nie tylko formę zapewnienia schronienia. Jest to również prowadzenie interwencji kryzysowej, jako zespołu działań realizowanych, szczególnie w ramach poradnictwa specjalistycznego, na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą, w celu zapobiegania lub pogłębiania się występujących dysfunkcji.

Zadania powiatu, związane z interwencją kryzysową realizowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w ramach Punktu Interwencji Kryzysowej.

3. Zjawisko przemocy domowej

Przemoc domowa to zjawisko społeczne. Dochodzi do niego, gdy członek rodziny, mąż, żona lub inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca próbuje zdominować fizycznie bądź psychicznie drugiego partnera, dzieci, rodziców, dziadków, teściów itp. Używa do tego przewagi fizycznej, gróźb, szantażu, w celu zranienia moralnie lub fizycznie.

3.1. Definicja przemocy domowej

Istnieje wiele definicji przemocy w rodzinie. Wiele z nich jest względnie prostych na tyle, by osoba zainteresowana problemem mogła je bez większych problemów zrozumieć, zinterpretować i odnieść do siebie. Inne definicje z kolei, będące wynikiem rozważań i analizy badaczy oraz specjalistów w tym zakresie, wymagają głębszej wiedzy i orientacji w tejże problematyce.

Irena Pospiszyl twierdzi, iż „problem zdefiniowania zjawiska przemocy polega na tym, że jeżeli definicja stara się objąć swoim zasięgiem wszystkie przejawy przemocy staje się zbyt ogólna, aby mogła być przydatna w praktyce; jeżeli natomiast stara się być zbyt precyzyjna obejmuje tylko przypadki najbardziej skrajne.”¹

W literaturze przedmiotu możemy znaleźć szersze bądź węższe definicje i próby określenia sensu oraz najważniejszych aspektów zjawiska przemocy.

Można napotkać definicję stwierdzającą, iż „przemocą jest każde zachowanie, którego intencją jest wyrządzenie fizycznej krzywdy drugiemu człowiekowi lub też czyn, który jest postrzegany jako mający taką intencję.”²

Definicja ta kładzie szczególny nacisk na fizyczne elementy oraz możliwe skutki działań przemocowych, co wydaje się niewystarczające przy postrzeganiu i analizie tego zjawiska.

A. Lipowska-Teutsch określa zjawisko przemocy jako „zespół atakujących, nadzorujących i kontrolujących zachowań obejmujących przemoc fizyczną, przemoc seksualną i przemoc emocjonalną. Jest to spójna całość, ciąg zachowań o charakterze zamierzonym i instrumentalnym, których celem jest zniewolenie ofiary, wyeliminowanie jej suwerennych myśli i działań, podporządkowanie jej żądaniom sprawcy.”³

I. Pospiszyl w swej książce „Przemoc w rodzinie” proponuje, aby przemocą nazwać „wszystkie nie przypadkowe akty naruszające osobistą wolność jednostki, które przyczyniają się do fizycznej lub psychicznej szkody drugiego człowieka i które wykraczają poza społeczne normy wzajemnych kontaktów międzyludzkich”.⁴

Obie te definicje rozszerzają przemoc poza jedynie fizyczne akty agresji podejmując również te skierowane na sferę intymną i psychiczną człowieka. Ważnym jest tu również to, że podkreśla się, by do przemocy nie zaliczać zachowań przypadkowych, czyli takich, w których brak jest intencji wyrządzenia komukolwiek krzywdy.

¹ Pospiszyl I., „Razem przeciw przemocy” Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 1999

² Badura-Madej W., Dobrzyńska-Masterhazy A., „Przemoc w rodzinie”, Kraków 2000

³ Lipowska-Teutsch A., „Wychować, wyleczyć, wyzwolić”, Warszawa 1998

⁴ Pospiszyl I. „Przemoc w rodzinie”, WSiP, Warszawa 1994

Gdy chcemy praktycznie określić, co to jest przemoc musimy zwrócić uwagę na następujące aspekty:

- „przemoc wynika z działania człowieka, które nie jest przypadkowe. Przemoc jest zawsze intencjonalna, co nie musi oznaczać, że jest podejmowana z premedytacją;
- istotą przemocy jest naruszenie jakichś praw i dóbr osobistych jednostki;
- jest to takie naruszenie praw i dóbr człowieka, które uniemożliwia mu samoobronę;
- przemoc jest takim intencjonalnym naruszeniem praw i dóbr osobistych uniemożliwiających obronę jednostki, które powodują jakieś szkody.”⁵

J.Melibroda uważa, iż „przemoc domowa to działanie i zaniechanie:

- dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jego członków przeciwko pozostałym,
- z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej okoliczności przewagi sił lub władzy,
- godzące w ich prawa i dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie,
- powodujące u nich szkody lub cierpienie.”⁶

Bardzo trafną jest definicja H. Sasal podawana często przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz w różnorodnych broszurach i wydawnictwach informacyjnych. Brzmi ona następująco: „przemoc domowa, zwana też przemocą w rodzinie, to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciwko członkowi rodziny, które narusza dobra i prawa osobiste, powoduje cierpienie i szkody.”⁷

Definicja ta daje wyraźnie do zrozumienia, iż przemoc jest celowym działaniem, gdzie zasadniczym warunkiem jej istnienia jest przewaga fizyczna lub psychiczna, która w praktyce najczęściej występuje łącznie u sprawcy.

Przemoc powoduje również cierpienie – negatywny fizyczny, psychiczny bądź emocjonalny stan człowieka, któremu towarzyszy ból, a sprawca naraża tu osobę doznającą przemocy na poważne szkody, czasem wręcz zagrażające jej życiu.

Wydaje się, że w przemocy domowej chyba najbardziej istotne jest wykorzystanie siły i przewagi w sposób powodujący krzywdę innym członkom rodziny.

⁵ Melibruda J., „Ludzie z problemami alkoholowymi”, Centrum Rozwoju Służb Społecznych, Warszawa 1996

⁶ Melibruda J., „O przemocy domowej”, PARPA, Warszawa 1998

⁷ Sasal H.D., „Niebieskie Karty”, PARPA, Warszawa 1998

„Na przemoc w rodzinie można spojrzeć z perspektywy prawnej, moralnej, psychologicznej i społecznej”.⁸

Według prawa przemoc oraz niezgodne z przyjętymi normami akty agresji, są czynami zabronionymi, zagrożonymi sankcjami określonymi w różnych ustawach i kodeksach.

Perspektywa moralna (oceniająca) wskazuje, iż przemoc to krzywdzenie innych osób, a w przypadku przemocy w rodzinie osób szczególnie bliskich. Sprawca powinien odczuć potępienie ze strony społeczeństwa, a moralna ocena jego osoby ze strony innych ludzi oraz własne sumienie, powinno powstrzymać go od stosowania przemocy. Świadkowie tejże przemocy, zobowiązani są do udzielania wsparcia i pomocy osobie jej doznającej.

„Perspektywa psychologiczna wiąże się przede wszystkim ze zrozumieniem całej złożoności zjawiska przemocy i ulegania jej oraz planowaniem doświadczeń korekcyjnych umożliwiających zmiany intrapsychiczne”.⁹

Z perspektywy społecznej można zauważyć czynniki i zmiany w obyczajach i postawach, które mogą sprzyjać przemocy lub w jakiś sposób ją usprawiedliwiać.

Należy zaznaczyć, że w literaturze socjologicznej i psychologicznej najczęściej używa się terminu przemoc w rodzinie (domestic violence). Jest to jednak termin na tyle ogólny, że konieczne jest uwzględnienie wzajemnych relacji w rodzinie. Stąd wyróżnić można przemoc rodziców wobec dziecka, przemoc wobec partnera w związku, przemoc wobec osób starszych w rodzinie. Na określenie przemocy w związku partnerskim używa się terminu wzajemna przemoc w parze, przemoc w związku partnerskim, a nawet jeszcze węższego, przemoc małżeńska.¹⁰

I. Pospiszyl podkreśla, że „sposób spostrzegania zjawiska przemocy jest spleciony nierozzerwalnie z procesem demokratyzacji życia, którego fundamentalnym przejawem jest prawo do nietykalności osobistej. Tej ewolucji stosunku społecznego do jednostki należy przypisywać uaktywniające się, co jakiś czas żarliwe dyskusje m.in. na temat samego pojęcia przemocy. Pojęcie to bowiem, w każdych warunkach będzie społeczną deklaracją praw człowieka obowiązującą w każdej kulturze.”¹¹

Oznacza to, że przemoc w każdej kulturze postrzegana jest inaczej, w zależności od tradycji i historii.

⁸ Melibruda J., „O przemocy domowej”, PARPA, Warszawa 1998

⁹ <http://www.pismo.niebieskalinia.pl/index.php?id=106>

¹⁰ Badura-Madej W., Dobrzyńska-Masterhazy A., „Przemoc w rodzinie”, Wydawnictwo UJ, Kraków 2000

¹¹ Pospiszyl I., „Przemoc w rodzinie”, WSiP, Warszawa 1994

3.2. Rodzaje przemocy w rodzinie

Rodzina nie zawsze jest oazą spokoju oraz bezpieczeństwa dla swoich członków. Często wręcz przeciwnie „w naszym społeczeństwie ludzie częściej są zabijani, brutalnie atakowani fizycznie, bici, częściej otrzymują razy, klapsy i są policzkowani we własnych domach przez członków rodziny niż gdziekolwiek indziej i przez kogokolwiek innego”¹². Jest wiele rodzajów przemocy domowej:

➤ Przemoc fizyczna: Rada Europy definiuje przemoc fizyczną jako „jakikolwiek czyn lub zaniechanie ze strony jednego członka rodziny wobec innych jej członków, który zagraża życiu, cielesnej bądź psychicznej integralności lub wolności innego członka danej rodziny, albo poważnie szkodzi rozwojowi jego osobowości”¹³.

Przemoc fizyczna może przejawiać się poprzez następujące formy: popychanie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szarpanie za włosy, uderzanie pięścią, kopanie, szczypanie, przypalanie papierosem, duszenie, rzucanie przedmiotami, drapanie, plucie, wykręcanie rąk, napaść z użyciem broni, krępowanie lub uwięzienie, polewanie substancjami żrącymi, świadome stwarzanie niebezpiecznych sytuacji, stanowiących zagrożenie fizyczne np. szybka jazda samochodem, porzucanie w niebezpiecznym miejscu, nieudzielenie koniecznej pomocy.

➤ Przemoc psychiczna: narusza godność osobistą, „oznacza sytuację sprawowania przez napastnika psychicznej kontroli nad ofiarą, wskazuje, że ofiarę można krzywdzić oddziaływaniami psychologicznymi oraz zwraca naszą uwagę na spowodowane przez przemoc uszkodzenia psychiki”¹⁴. Przemoc psychiczna może przybierać następujące formy: ciągła krytyka, poniżanie, wyzwiska, upokarzanie, zastraszanie, groźby, szantażowanie, obwinianie i manipulowanie poczuciem winy, naśmiewanie się z poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, wmawianie choroby psychicznej, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, wykorzystywanie dzieci do sprawowania kontroli, niszczenie przedmiotów mających jakąś wartość dla ofiary, agresja wobec ulubionych zwierząt domowych.

➤ Przemoc seksualna: polega na „zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania o jej zgodę lub gdy obawia się odmówić”¹⁵. Przemoc seksualna może przybierać

¹² Browne K., Herbert M. „Zapobieganie przemocy w rodzinie”, WSiP, Warszawa 1999

¹³ Browne K., Herbert M. „Zapobieganie przemocy w rodzinie”, WSiP, Warszawa 1999

¹⁴ Salber, M.D., Taliaferro, „O przemocy domowej poradnik dla lekarza pierwszego kontaktu”, PARPA, Warszawa 1998

¹⁵ Badura-Madej W., Dobrzyńska-Masterhazy A., „Przemoc w rodzinie” Wydawnictwo UJ, Kraków 2000

następujące formy: gwałt, który może niekiedy przybierać formę sadystyczną, zmuszanie partnerki do zachowań seksualnych, które kłócą się z wyznawanym przez nią systemem wartości, jej wrażliwością, poczuciem wstydu – mogą to być takie zachowania jak stosunek analny, sadomasochistyczny, stosunek z użyciem różnych przyrządów, filmów pornograficznych, w towarzystwie innych osób; ośmieszanie partnerki w trakcie stosunku, pogardzanie nią, porównywanie jej z innymi kobietami, zmuszanie do współżycia z innymi partnerami, seksu grupowego.

➤ Przemoc ekonomiczna: „bezprawne wykorzystywanie lub kontrolowanie zasobów finansowych oraz innych środków materialnych niezbędnych do życia. Wymuszanie zależności materialnej”¹⁶. Przemoc ekonomiczna może przybierać następujące formy: uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, odbieranie zarobionych pieniędzy, nie dawanie wystarczającej ilości pieniędzy na potrzeby rodziny,

➤ Zaniedbanie: czyli naruszenie obowiązku do opieki ze strony bliskich, takie jak nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawienie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielanie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka.¹⁷

3.3. Cykliczność przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie nie jest czynem jednorazowym. Często ma długą, kilkunastoletnią historię, powtarzającą się według określonych, nietrudnych do zaobserwowania prawidłowości. W cyklu przemocy wobec bliskich (opisanym przez Leonorę Walker, 1979) można zaobserwować następujące po sobie fazy:

Faza narastania napięcia - początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe. Przyczyny mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia powodujące wzrost napięcia. Zaczyna pojawiać się agresja.¹⁸ Ofiara przemocy w powyższej fazie stara się dostosować do sytuacji, wywiązuje się ze wszystkich swoich powinności, ulega partnerowi, przeprasza go, unika lub stara się być szczególnie miła. Zdarza się również, że ten okres staje się dla ofiary nie do zniesienia i sama prowokuje awanturę, aby eskalację gwałtownej przemocy mieć już za sobą.¹⁹

¹⁶ Browne K., Herbert M. „Zapobieganie przemocy w rodzinie”, WSiP, Warszawa 1999,

¹⁷ Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia 2008

¹⁸ Sasal D.H., „Niebieskie Karty”, PARPA, Warszawa 2005

¹⁹ Mazur J., „Przemoc w rodzinie”, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2002

Faza ostrej przemocy – następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. Skutki są zazwyczaj widoczne. Najczęściej są to obrażenia ciała, a nawet pobicia ze skutkiem śmiertelnym. W tej fazie najczęściej następuje interwencja, ofiary w afekcie decydują się wezwać pomoc czy złożyć skargę.

Faza miodowego miesiąca – to czas skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala ofierze uwierzyć, że teraz będzie inaczej, że „to” się więcej nie powtórzy. Ofiara zaś wierzy sprawcy, wbrew zdrowemu rozsądkowi, bo w głębi serca tego właśnie pragnie. I nawet jeśli przed chwilą była gotowa uciec, teraz zostaje. Sprawca nie jest w stanie długo pełnić roli: z jakiegoś powodu znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się powtarzać.²⁰

W błędnym kole przemocy – przemoc z czasem się nasila, za każdym razem jest coraz gorzej. Fazy narastania napięcia są coraz częstsze, fazy ostrej przemocy coraz groźniejsze i dłuższe, a fazy miodowego miesiąca coraz krótsze i mniej intensywne.

3.4. Charakterystyka ofiary i sprawcy przemocy

Dokonanie jednorodnej charakterystyki sprawców przemocy czy też osób doznających przemocy nie jest możliwe, ponieważ przemoc pojawia się w różnych środowiskach społecznych, zarówno w rodzinach ubogich, jak i w tych, które w społecznym odczuciu funkcjonują na wysokim stopniu materialnego dobrodziejstwa. Za pojawienie się przemocy w rodzinie odpowiada wiele czynników. Można jednak wskazać najczęściej pojawiające się cechy charakterystyczne dla sprawców i ofiar przemocy.

„Niebieska Linia” – Stowarzyszenie na rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na swojej stronie internetowej umieściło następujące cechy charakterystyczne sprawców przemocy:

- kwestionowanie odpowiedzialności - sprawca przekonuje najpierw siebie, a potem „świat zewnętrzny” o swojej niewinności, tłumaczy, że nie jest odpowiedzialny za swoje negatywne zachowania, ponieważ np. był pijany, a pod wpływem alkoholu nie wiedział co robi, często tłumacząc także, że jego nieopanowanie nad emocjami związane jest ze złą sytuacją materialną,

²⁰ Sasal D.H., „Niebieskie Karty”, PARPA, Warszawa 2005

- kwestionowanie szkody - sprawca bagatelizuje swoją winę, często używając słów, np. „ona przesadza, przecież ja tylko ją popchnąłem”, „nie uderzyłem jej pięścią, a tylko z otwartej ręki”, zdarza się, że sprawca nie zaprzecza że np. pobił partnerkę, jednakże minimalizuje dokonane szkody,
- kwestionowanie ofiary – sprawca stara się przedstawić ofiarę jako osobę, która zasłużyła na ukaranie. Nierzadkie są przecież sytuacje, kiedy ofiara jest np. osobą nadużywającą alkoholu, zaniedbującą obowiązki domowe,
- potępienie potępiających - sprawca odbiera potencjalnym osobom oceniającym jego czyn, prawo do oceniania w ogóle. W ten sposób próbuje odwrócić uwagę od tego co zrobił i skierować ją na osoby, które mogą go oceniać, potępiać i osądzać. Sprawca przemocy niejednokrotnie zmusza interweniujących funkcjonariuszy swoim zachowaniem do zastosowania środków przymusu bezpośredniego, czy użycia siły. Służy to odwróceniu uwagi od czynu sprawcy i pokazaniu, że to interwent jest „tym gorszym”,
- odwoływanie się do wyższych racji - sprawca uważa, iż należy poświęcić jedno dobro w imię drugiego, jakby działał w stanie wyższej konieczności. Często usłyszeć można, że ofiary bite są zapobiegawczo.²¹

Natomiast „ofiary przemocy małżeńskiej trudno odróżnić pod względem osobowości czy sytuacji społecznej od osób nie będących ofiarami, choć niektóre badania wykazują, że ofiary cechuje niższe poczucie wartości. Jedynym elementem, który wyróżnia ofiary, jest obserwowanie przemocy w rodzinie”²².

„Zachowanie ofiar bywa niezrozumiałe, irytujące, zniechęcające do pomagania. Cierpią one bardzo często na różnego rodzaju zaburzenia emocjonalne tj. częste popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu, czy agresji. Charakteryzują je częste niezrozumiałe zmiany decyzji, niepewność, nieuzasadnione reakcje lękowe, ciągłe poczucie zagrożenia. Trudno od nich oczekiwać racjonalnych zachowań i konsekwencji, ponieważ cały czas żyją w strachu przed sprawcą.”²³

Pomagając ofiarom przemocy należy pamiętać, że są one rozchwiane emocjonalnie, a ich zachowanie jest niestabilne. Ofiara przemocy domowej przebywa w sytuacji zagrożenia przez kilka, a często kilkanaście lat, stając się zależną od sprawcy. Odbiera to zdolność

²¹ www.niebieskaLinia.pl

²² Tamże

²³ H.D. Sasal „Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie”, PARPA, Warszawa 2005

realnej oceny rzeczywistości. Często ofiara przemocy nie jest w stanie dostrzec grożącego jej niebezpieczeństwa i spustoszeń, jakie dokonują się w jej psychice.

Rozpad związku to dla ofiar przemocy bardzo trudny okres i bolesne doświadczenie. Kobiety czują się nadal związane ze sprawcą, zależne od niego, osamotnione. Przed nimi wiele trudnych spraw, tj. rozwód, separacja, inne sprawy w sądzie, np. alimenty.

Osoby doznające przemocy domowej posiadają wiele charakterystycznych cech. Jest nią wcześniej wspomniana bierność. Kolejnym przykładem jest izolacja społeczna: kobiety kilkakrotnie próbują odejść od sprawcy, jednakże poczucie ich osamotnienia, bezradności, niezdecydowania sprawia, że ofiarom brakuje poparcia ze strony pozostałych członków rodziny, przyjaciół. Policja i inne służby także czują niechęć do udzielania pomocy. Sąsiedzi i służby społeczne niechętnie naruszają nietykalność życia rodzinnego. Niepowodzenia w szukaniu pomocy umacniają krzywdzone kobiety w poczuciu bezradności. Te, które często doświadczają złego traktowania cechuje zwykle niskie poczucie własnej wartości.

„Bardzo charakterystyczną cechą zachowania ofiary stanowi przypisywanie sobie winy i odpowiedzialności za akty przemocy.”²⁴ Oznacza to, że wiele kobiet doznających przemocy same prowokują ataki, ponieważ próbują się sprzeciwić swemu napastnikowi. Błędnie twierdzą, że usprawiedliwia to stosowanie przemocy. Mężowie dopuszczający się przemocy często wmawiają żonom brak kompetencji, skłonność do hysterii i oziębłość. W rezultacie kobieta wytwarza sobie niewłaściwy wizerunek samej siebie i często wierzy, że sama sprowokowała atak.

Ofiary przemocy są ustępliwe, twierdzą, „jeżeli będą posłuszne”, w jakimś stopniu zahamują agresję partnera.

Bez względu na odczuwaną złość i ból ofiary często stają w obronie swych dręczycieli. Twierdzą często, że „on tego nie chciał zrobić” i nie wnoszą oskarżenia.

²⁴ Browne K., Herbert M., „Zapobieganie przemocy w rodzinie”, WSiP, Warszawa 1999

3.5. Dziecko w rodzinie z przemocą

Każde dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje stabilnego i przewidywalnego środowiska, które jest w stanie zaspokoić jego potrzeby. Pragnie mieć rodziców, którzy są dla niego oparciem. „Rodzina jest miejscem gdzie dziecko dokonuje pierwszych prób w kontaktach społecznych, doświadcza ograniczeń i wzmocnień we własnym rozwoju oraz nabiera zaufania do otaczającego świata. Rodzina, w której te podstawowe więzi i kryteria zostały zaburzone, kształtuje młodego człowieka pozbawionego elementarnych umiejętności emocjonalnego i społecznego funkcjonowania”²⁵ W rodzinie gdzie dochodzi do przemocy (niezależnie czy dziecko jej doświadcza, czy jest jej świadkiem) zaspokajanie potrzeb dziecka jest trudne lub w ogóle niemożliwe. Żyjąc w ciągłym lęku i poczuciu zagrożenia doświadcza ono szeregu urazów tym boleśniejszych, że zadawanych przez osoby mu najbliższe. Krzywdzenie dziecka odciska piętno na wszystkich jego sferach rozwojowych. Ma konsekwencje dla zdrowia fizycznego, rozwoju umysłowego, stanu emocjonalnego oraz umiejętności współżycia z innymi. W rodzinach, w których jest przemoc, dziecięce potrzeby: bliskości, bezpieczeństwa, zrozumienia, poczucia, że jest się kochanym nie są zaspokajane. Często w sytuacji gdy dziecko chce je wyrazić ponosi konsekwencje w postaci agresji i odrzucenia, co z kolei może powodować u niego gniew, lęk, żal, samotność, poczucie krzywdy i niesprawiedliwości. Dzieci szukają przyczyn doznawanej krzywdy („zasłużyłem na takie traktowanie”, „nie byłem grzeczny”). Często biorą na siebie odpowiedzialność za przemoc dorosłych. Czują się bezwartościowe i złe. Wolą przyjąć, że zasłużyły na przemoc, niż uznać, że rodzic, mógłby zadać im ból i cierpienie. Zdarza się, że jeden z rodziców usprawiedliwia agresywne zachowania drugiego wobec dziecka zrzucając na nie odpowiedzialność; „gdybyś mniej siedział z telefonem to...”. Wówczas dziecko doświadcza sytuacji, w której czuje, że może liczyć tylko na siebie. Uczy się, że samo musi poradzić sobie z trudnymi sytuacjami i towarzyszącymi im emocjami. Dziecko, by sobie poradzić odcina się od własnych emocji, zamyka w sobie, izoluje od otoczenia. Wobec rodziców dziecko często przeżywa ambiwalentne emocje: miłość i nienawiść, przywiązanie i niechęć, a nawet odrzucenie. Rodzina staje się miejscem, w którym dominują przerażanie, brak zaufania, niepokój, ciągła czujność, bezsilność i bezradność, złość, pogarda. Wszystko co dzieje się w domu owiane jest tajemnicą. Często dzieci wychowujące się w rodzinie z przemocą żyją w przekonaniu, że są jedyne, które spotkał taki los. Dzieci w różny sposób informują nas

²⁵ Browne K., Herbert M., „Zapobieganie przemocy w rodzinie”, WSiP, Warszawa 1999

o swojej krzywdzie (czasem mówią wprost, czasem widzimy oznaki krzywdzenia - sińce, zadrapania), najczęściej jednak przemawiają do nas przez swoje objawy (dolegliwości somatyczne – bóle głowy, żołądka, moczenie nocne itp.). Ważne byśmy „usłyszeli dziecko” i podjęli odpowiednie działania na rzecz zmiany jego trudnej sytuacji. Odpowiednia, szybka reakcja i wczesna interwencja może powstrzymać przemoc i złagodzić jej negatywne skutki. Pomoc dziecku krzywdzonemu jest najskuteczniejsza w sytuacji, gdy ma charakter interdyscyplinarny.

3.6. Skutki przemocy

Skutki przemocy mogą być następujące: niska samoocena, poczucie winy, lęk, depresja, podejrzliwość, utrata nadziei na zaprzestanie przemocy przez partnera, rozlany niepokój połączony z intruzyjnymi myślami, różne postaci lęku, zaburzenia snu, chwiejność emocjonalna, zaburzenia koncentracji uwagi, nadpobudliwość, chroniczne bóle, dolegliwości przewodu pokarmowego, bóle głowy, uogólniona złość i uraza do wszystkich ludzi, myśli i próby samobójcze, poczucie mniejszej wartości, poczucie piętna, silnie zaznaczone mechanizmy obronne, takie jak zaprzeczanie czy wyparcie, psychogenna amnezja, odrętwienie uczuciowe²⁶. Na skutek przemocy u ofiary zmienia się sposób widzenia świata, staje się on groźny, niepokojący, zmienia się także obraz siebie. Osoby doznając przemocy widzą siebie jako osoby bez wartości, winne, bezsilne. Pojawia się u nich rezygnacja, poczucie utraty kontroli, tolerancja przemocy, niepewność, cierpienie. Ofiary przemocy często próbują sobie radzić z trudnościami za pomocą leków przeciwbólowych, uspakajających lub alkoholu.

Na skutek przemocy dochodzi u osób doświadczających przemocy do wyuczonej bezradności. Wyuczona bezradność jest poddaniem się, zaprzestaniem działania wynikającego z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia. Rodzi się również poczucie winy za przemoc.

U ofiary przemocy może dojść także do wtórnego zranienia, które jest wynikiem niewłaściwej reakcji otoczenia. Rodzina lub najbliżsi mogą jeszcze bardziej ranić ofiarę takimi zachowaniami jak: niedowierzanie jej słowom, pomniejszanie zdarzenia i ważności

²⁶ A. Lipowska-Teutsch "Wychować, wyleczyć, wyzwolić" Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 1998

raniących doświadczeń, obwinianie, negatywne określenia pod jej adresem, odmawianie pomocy.

Doświadczenie przemocy może także prowadzić do powstania u osoby doznającej przemocy zespołu stresu pourazowego, czyli „powtarzające się, zakłócające przypomnienie sobie lub przeżywanie na nowo wydarzenia urazowego we wspomnieniach, wyobrażeniach na jawie lub w snach. Wyraźne zubożenie uczuciowe, odrętwienie i unikanie bodźców, które mogłyby wywoływać wspomnienie urazu”²⁷. Osoba z tym zespołem może odizolowywać się od ludzi, nie reagować na otoczenie. Mogą wystąpić zaburzenia ze strony układu autonomicznego, takie jak wzmożony stan czuwania, wzmożenie odruchów orientacyjnych, bezsensowność, zaburzenia nastroju – anhedonia, stany depresyjne, myśli samobójcze; nieprawidłowości zachowania – nadużywanie alkoholu, leków.

3.7. Uprawnienia osoby doznającej przemocy w rodzinie, wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.) nakłada na wszystkie szczeble samorządu terytorialnego (gminy, powiaty, samorząd województwa, wojewodę), ale również na administrację rządową bardzo ważne zadania mające na celu zbudowanie spójnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie kraju.

Realizacja poszczególnych zadań polega między innymi na wdrażaniu w środowisku lokalnym działań profilaktycznych, zapobiegających zjawisku przemocy w rodzinie, udzielaniu wyspecjalizowanej pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie oraz na podejmowaniu działań zmierzających do zmiany postaw i zachowań osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego,
- interwencji kryzysowej i wsparcia,
- ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc w rodzinie korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami

²⁷ Międzynarodowa Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10

rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej,

- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie,
- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Osoba doznająca przemocy może dodatkowo żądać, aby Sąd zobowiązał osobę stosującą przemoc do opuszczenia mieszkania, jeżeli zamieszkiwanie z nią staje się uciążliwe.

Pamiętajmy, że:

PRZE-MOC to bezprawne działanie jednej osoby przeciwko mocy osobistej drugiej,

PO-MOC to wszelkie działania, które pozwalają na odbudowanie wewnętrznej mocy każdego człowieka tak, aby potrafił samodzielnie kierować swoim życiem, chronić się przed przemocą i żyć godnie.

Każdy z nas ma niezbywalne prawa osobiste, jednym z najważniejszych jest prawo do spokojnego i godnego życia.

4. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie

Przemoc może dotknąć rodziny bez względu na status społeczny, materialny, płeć czy kraj pochodzenia. Najczęściej przemocy doznają osoby, które dysponują mniejszymi możliwościami (zasobami) oraz znajdują się w sytuacji zależności, np. dzieci, osoby niepełnosprawne, osoby starsze, kobiety. Jak podaje literatura tematów do czynników sprzyjających przemocy w rodzinie zalicza się: izolację geograficzną rodziny i osób doświadczających przemocy, izolację społeczną, stres ekonomiczny, problemy zdrowotne, brak umiejętności wychowawczych, ciążę i urodzenie pierwszego dziecka, dysfunkcje rodziny, nadużywanie alkoholu i narkotyków, nierówności w wykształceniu oraz pozycji zawodowej i społecznej.

Osobami stosującymi przemoc często są osoby uzależnione bądź mające problem z alkoholem, co z kolei może wiązać się ze współuzależnieniem partnera.

Dokonanie diagnozy zjawiska przemocy jest trudne. Wiele jest bowiem przykładów przemocy nieujawnianej i niewykazywanej w żadnych statystykach. Temat przemocy jest również trudny ze względu na stereotypy głęboko zakorzenione w świadomości społeczeństwa, np. przemoc to prywatna sprawa rodziny.

Na podstawie danych statystycznych Policji ujętych w Sprawozdaniu z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r. liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, w poszczególnych latach, przedstawia się następująco:

Tabela 4.1. Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie w latach 2017-2019.

	2017 rok	2018 rok	2019 rok
Liczba osób doświadczających przemocy	92529	88133	88032

W roku 2019r. największą grupę osób, co do których istniało podejrzenie, że były dotknięte przemocą w rodzinie stanowiły kobiety (65 195 osób), co stanowiło 74,06 % ogółu ofiar przemocy w rodzinie, następnie osoby małoletnie – 12 161 osób (13,81 % ogółu) oraz mężczyźni – 10 676 osób (12,13 % ogółu). Analizując powyższe dane można zauważyć, iż większość kobiet, co do których istniało podejrzenie, że były dotknięte przemocą w rodzinie były w wieku do 65 roku życia, co stanowi 89,67 % ogólnej liczby kobiet dotkniętych przemocą w rodzinie. Podobnie dane wskazują na wiek mężczyzn, co do których istnieje podejrzenie, że doświadczają przemocy w rodzinie - 84,78 % (9 051 osób) stanowili mężczyźni w wieku do 65 roku życia, a 15,22 % (1 625 osób) powyżej lat 66. Małoletni, co do których istniało podejrzenie, że doświadczają przemocy w 2019 r. to 6 102 chłopców oraz 6 059 dziewczynek.

Tabela 4.2. Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2017-2019.

Rok		2017	2018	2019
Liczba osób stosujących przemoc		76 206	73 654	74 910
	W tym mężczyzn	70 035	67 306	68 148

Opracowano na podstawie Sprawozdania z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r.

Ze zgromadzonych przez Policję danych, najczęstszym rodzajem stosowanej przemocy w rodzinie w 2019 r. była przemoc psychiczna. Na drugim miejscu pozostawała przemoc

fizyczna. W 2019 r. odnotowano 58 963 przypadki przemocy fizycznej, 81 000 psychicznej, 1 238 seksualnej, 1 897 ekonomicznej oraz 23 004 przypadki innego rodzaju przemocy²⁸.

Na podstawie danych zgromadzonych w Statystyce Przystępczości według jednostek organizacyjnych Policji, generowanej w systemie analitycznym KSIP wynika, iż w 2019 roku na terenie całego kraju wszczęto 30 456 postępowań z art. 207 kk.

Dane z instytucji publicznych zajmujących się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Tabela 4.3. Liczba osób doświadczających przemocy korzystających z pomocy instytucji publicznych w poszczególnych latach.

Rok	2017	2018	2019
Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie	224 225	224 251	227 826
W tym kobiet	Brak danych	122 372	124 382
Mężczyzn	Brak danych	36 148	39 625
Dzieci	Brak danych	65 731	63 819

Opracowane na podstawie Sprawozdań z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, za rok 2017, 2018, 2019

Z tabeli 4.3. wynika, iż liczba osób doświadczających przemocy, którym udzielana jest pomoc w formie poradnictwa (medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego) rośnie z roku na rok. Wzrasta także liczba kobiet i mężczyzn doświadczających przemocy w rodzinie, korzystających z powyższych form wsparcia. W roku 2019 spadła natomiast liczba dzieci korzystających z poradnictwa, w stosunku do roku 2018.

Od 1 sierpnia 2010 r. wprowadzono zmiany do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w zakresie realizacji procedury „Niebieskie Karty”. Wprowadzone zmiany zdefiniowały procedurę „Niebieskie Karty” oraz określiły jej realizatorów jednostek organizacyjnych pomocy społecznej; – gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych; – Policji; – oświaty; – ochrony zdrowia. Zgodnie z delegacją ustawową zostało stworzone rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. poz. 1245).

²⁸ Sprawozdanie z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” w 2019 r. sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę było 94 716, w tym przez przedstawicieli: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej – 12 083, Policji – 74 313, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych – 2 813, oświaty – 4 849 , ochrony zdrowia – 658.

Tabela 4.4. Liczba założonych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 w Polsce przez poszczególne grupy.

Rok	2017	2018	2019
Policja	75662	73153	74313
pomoc społeczna	13667	11177	12083
GKRPA	4 081	3 927	2 813
oświata	4 184	4 431	4 849
służba zdrowia	713	623	658
Łącznie	98 307	93 311	94 716

Dane ze sprawozdania z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r. MRPiPS

Województwo śląskie jest drugim województwem w Polsce pod względem ilości sporządzonych Niebieskich Kart - 8899.

Wzrasta liczba dzieci odebranych przez pracowników socjalnych na podstawie art.12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jak pokazuje to tabela nr 4.5.

Tabela 4.5. Liczba dzieci odebranych na podstawie art. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Rok	2017	2018	2019
Liczba dzieci odebranych przez pracownika socjalnego	1 123	1 130	1 303

Dane ze sprawozdania z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r.

Powyższe dane z tabeli 4.5. zebrane zostały na potrzeby Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 i przedstawiają zjawisko przemocy domowej w skali kraju.

4.1. Dane statystyczne uzyskane z instytucji zajmujących się zjawiskiem przemocy domowej

Na potrzeby tworzonego Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2028 zebrano dane liczbowe dotyczące przemocy domowej z instytucji działających na terenie powiatu mikołowskiego. Dane dotyczyły lat 2017 – 2019. Były to instytucje takie jak:

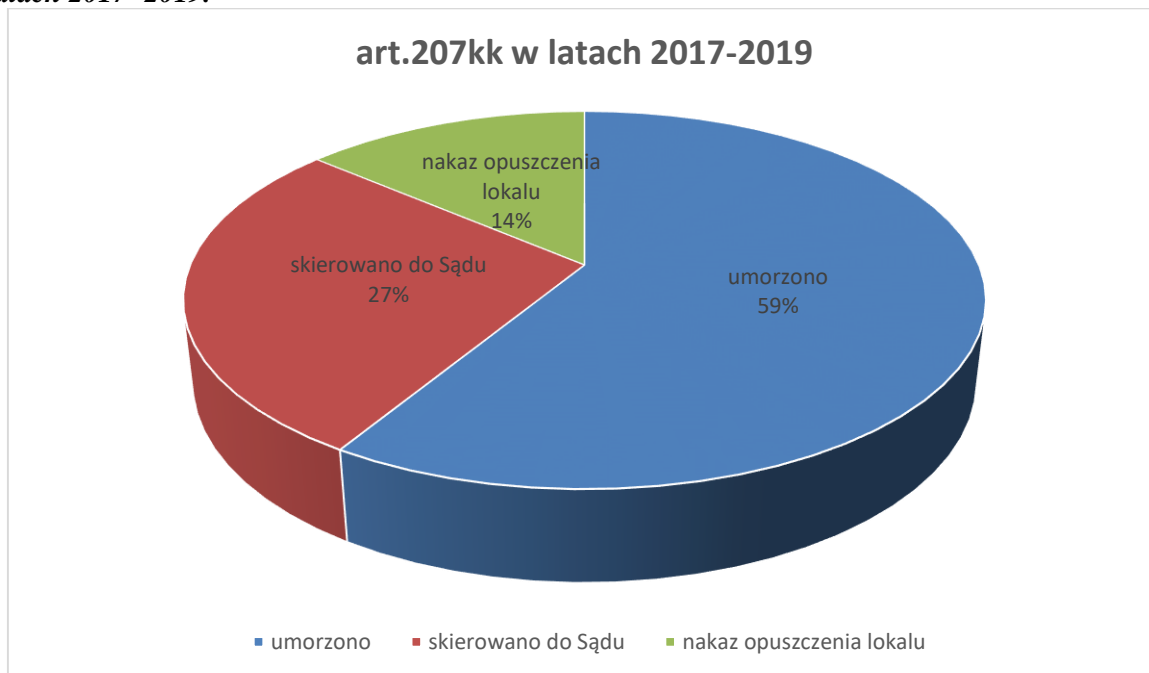
- Prokuratura Rejonowa w Mikołowie,
- Sąd Rejonowy w Mikołowie (Wydział II Karny oraz Wydział III Rodzinny i Nieletnich),
- Komenda Powiatowa Policji w Mikołowie,
- ośrodki pomocy społecznej,
- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,
- szkoły podstawowe, ponadpodstawowe oraz przedszkola,
- Poradnia Zdrowia Psychicznego oraz Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mikołowie,
- Mikołowskie Stowarzyszenie Pomocy Psychospołecznej i Profilaktyki „ZMIANA” w Mikołowie.

Prokuratura Rejonowa w Mikołowie

W latach 2017-2019 Prokuratura Rejonowa w Mikołowie prowadziła i nadzorowała następujące sprawy:

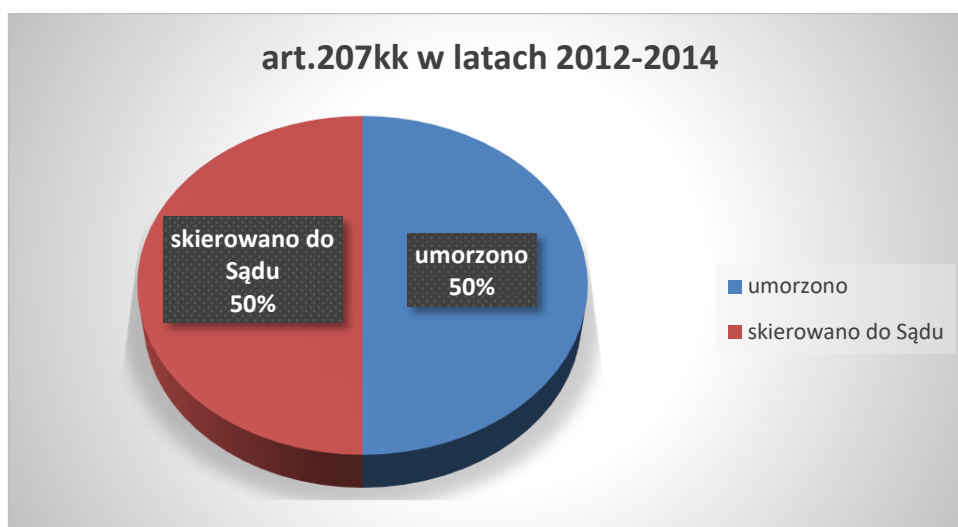
- Z art. 207kk „Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”

Wykres 4.1.1. Procentowe ujęcie spraw z art. 207kk prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową kierowanych do Sądu, umorzonych oraz z wydaniem nakazu opuszczenia lokalu w latach 2017- 2019.

Z danych Prokuratury Rejonowej w Mikołowie wynika, iż łącznie prowadzonych było 163 postępowań z art. 207kk, z czego 111 spraw zostało umorzonych, co stanowi 59% wszystkich postępowań. W 52 przypadkach sprawa została skierowana do Sądu Rejonowego (tj. 27%). Natomiast w 26 przypadkach zastosowano nakaz opuszczenia lokalu (tj. 14%).

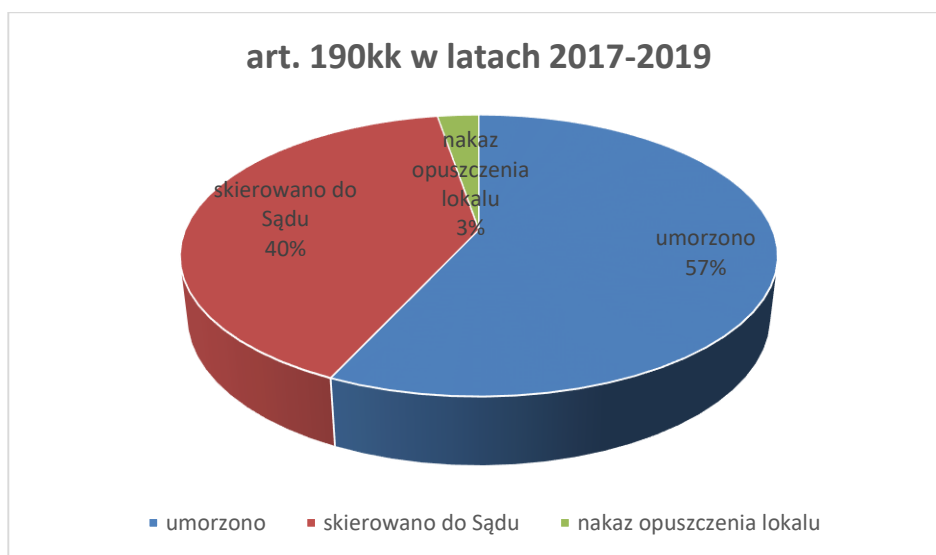
Wykres 4.1.2. Procentowe ujęcie spraw z art. 207kk prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową kierowanych do Sądu oraz umorzonych w latach 2012- 2014.

Porównując wykres 4.1.1. z wykresem 4.1.2. na przestrzeni lat 2012 - 2019 widoczny jest spadek spraw kierowanych przez Prokuraturę do Sądu z art. 207kk (z 50% na 27%). Jednocześnie obserwuje się wzrost liczby spraw z art. 207kk umorzonych przez Prokuraturę (z 50% na 59%).

- Z art. 190 kk „Kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.”

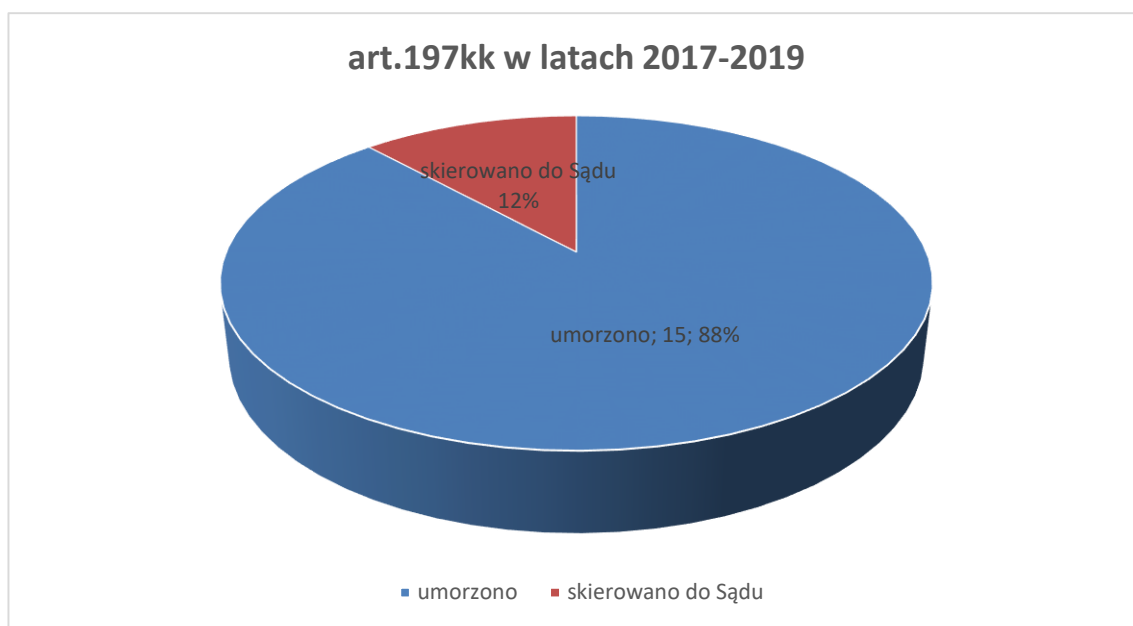
Wykres 4.1.3. Procentowe ujęcie spraw z art. 190 kk prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową kierowanych do Sądu oraz umorzonych w latach 2017- 2019.

Z danych Prokuratury Rejonowej w Mikołowie wynika, iż łącznie prowadzonych było 219 postępowań z art. 190kk, z czego 128 spraw zostało umorzonych, co stanowi 57% wszystkich postępowań. W 91 przypadkach sprawa została skierowana do Sądu Rejonowego (tj. 40%). Natomiast w 6 przypadkach zastosowano nakaz opuszczenia lokalu (tj. 3%).

- Z art. 197kk „Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.”

Wykres 4.1.4. Procentowe ujęcie spraw z art. 197 kk prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową kierowanych do Sądu, umorzonych w latach 2017- 2019.

Jak wynika z danych Prokuratury Rejonowej w Mikołowie. Z art. 197kk łącznie wszczęto 17 postępowań. Umozono 15 spraw, co stanowi 88% wszystkich postępowań. W okresie 3 lat 2 sprawy zostały skierowane do Sądu, co stanowi 12%.

- Z art. 199kk „Kto, przez nadużycie stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia, doprowadza inną osobę do obcowania płciowego lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”

Wykres 4.1.5. Procentowe ujęcie spraw z art. 199 kk prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową kierowanych do Sądu oraz umorzonych w latach 2017- 2019.

Jak wynika z danych Prokuratury Rejonowej w Mikołowie, z art. 199kk wszczęto łącznie 2 postępowania. Obydwa, co stanowi 100%, skierowano do Sądu Rejonowego w Mikołowie.

Zestawienie danych liczbowych z Prokuratury Rejonowej w Mikołowie.

Tabela 4.1.1. Zestawienie danych z artykułów 207kk, 190kk, 197kk, 199kk z rozbiem na lata 2017-2019.

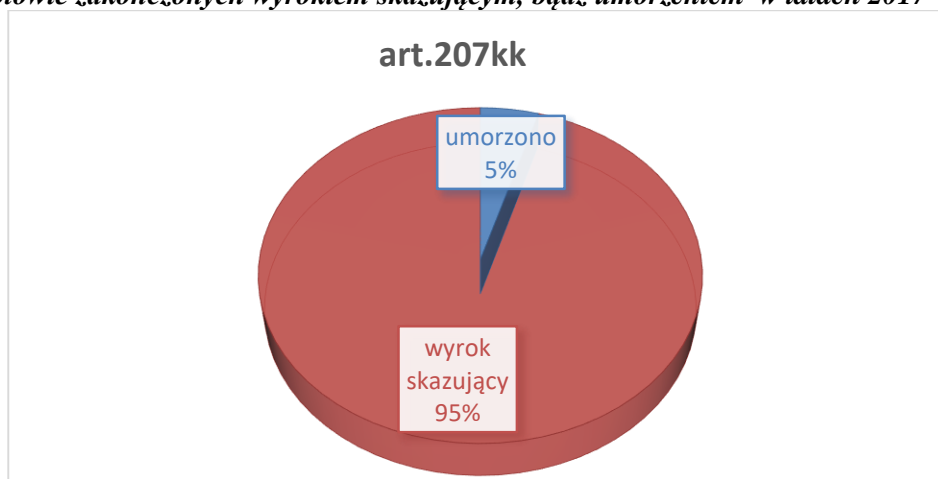
Dane z Prokuratury Rejonowej w Mikołowie				
artykuł		rok 2017	rok 2018	rok 2019
art. 207kk	skierowano do Sądu	17	18	17
	umorzono postępowań	40	29	42
	nakaz opuszczenia lokalu	6	11	9
art.190kk	skierowano do Sądu	36	30	25
	umorzono postępowań	43	47	38
	nakaz opuszczenia lokalu	brak danych	2	4
art.197kk	skierowano do Sądu	1	0	1
	umorzono postępowań	5	2	8
art. 199kk	skierowano do Sądu	1	1	0
	umorzono postępowań	0	0	0

W art. 190 kk podane dane liczbowe obejmują groźby karalne kierowane nie tylko wobec członków rodziny.

Sąd Rejonowy w Mikołowie – Wydział II Karny

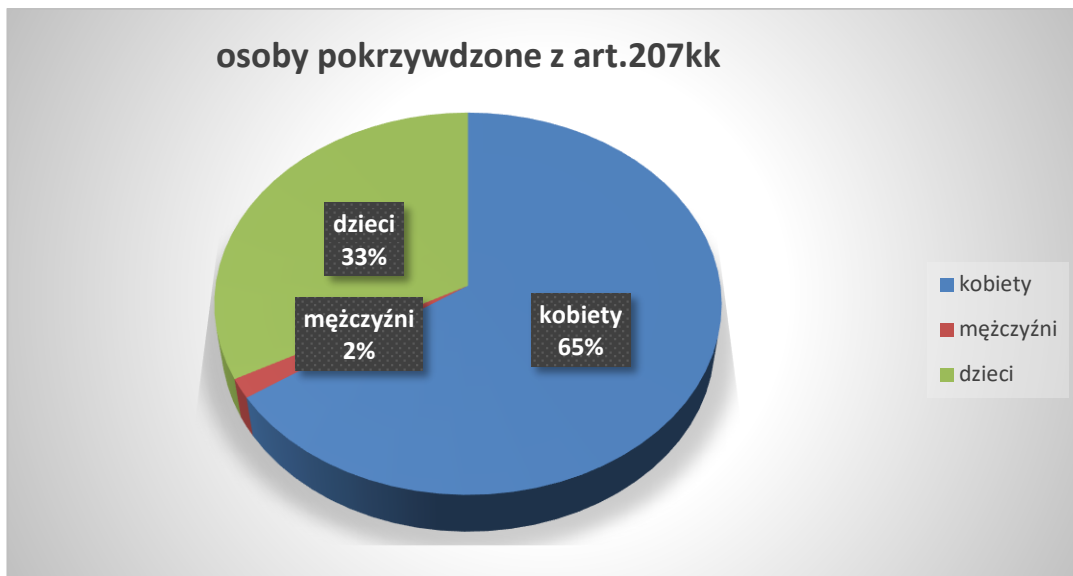
Na potrzeby Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie pozyskano dane liczbowe z art.207kk, 190kk, 197kk, 199kk za lata 2017-2019.

Wykres 4.1.6. Procentowe ujęcie spraw z art. 207 kk prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Mikołowie zakończonych wyrokiem skazującym, bądź umorzeniem w latach 2017- 2019.

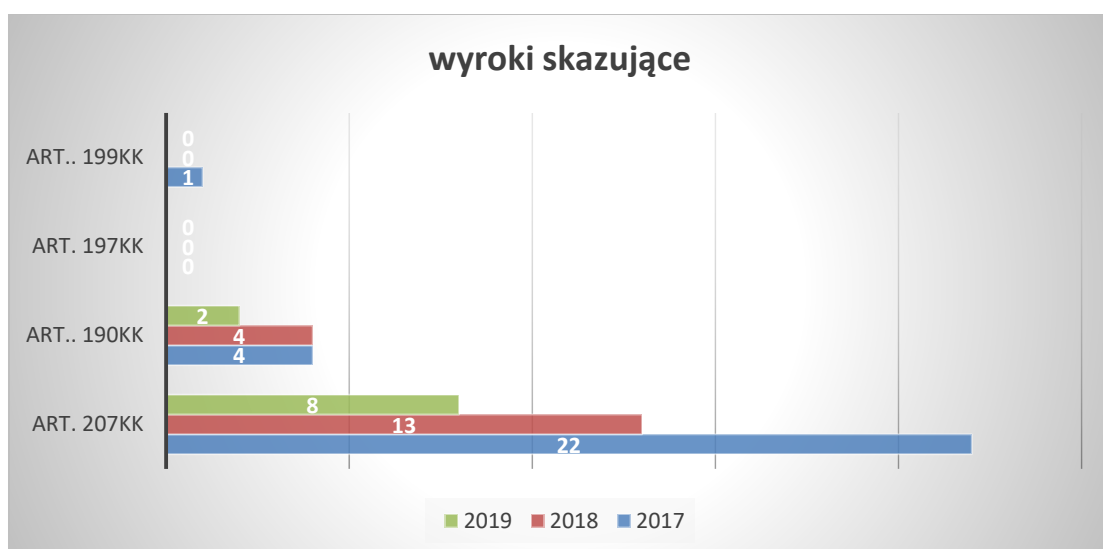
Jak wynika z danych Sądu Rejonowego w Mikołowie z art. 207kk prowadzono 45 spraw, z czego wyrokiem skazującym zakończono 43 sprawy, tj.95%. Umorzono 2 sprawy, tj. 5%. Dane z powyższego wykresu świadczą o tym, iż Prokuratura Rejonowa w Mikołowie zebrała na tyle materiału dowodowego, iż pozwala to Sądowi wydać wyrok skazujący w 95%.

Wykres 4.1.7. Procentowe ujęcie osób pokrzywdzonych z art.207kk w latach 2017-2019 z rozbiem na kobiety, mężczyźni i dzieci.

Z danych wynika, iż z art. 207kk 40 osób pokrzywdzonych stanowiły kobiety (tj.65%), 20 dzieci (tj. 33%) oraz 1 mężczyzna (tj. 2%).

Wykres 4.1.8. Zestawienie liczbowe wyroków skazujących z art.207kk, 190kk, 197kk, 199kk w latach 2017-2019.

Z wykresu 4.1.8. wynika, iż najwięcej wyroków skazujących wydawanych jest z art. 207kk, natomiast z art. 197kk nie zapadł żaden wyrok, a z art. 199kk był wydany jeden wyrok.

Zestawienie danych liczbowych z Sądu Rejonowego w Mikołowie.

Tabela 4.1.2. Wyroki Sądu Rejonowego w Mikołowie - zestawienie artykułów w roku 2017.

Sąd Rejonowy, Wydział Karny									
art.	Wyroki skazujące			Osoby pokrzywdzone			Umorzenia		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
207kk	21	1	20	20	1	12	1	-	1
190kk	4	-	4	5	-	-	-	-	-
197kk	-	-	-	-	-	-	-	-	-
199kk	1	-	1	1	-	-	-	-	-

Tabela 4.1.3. Wyroki Sądu Rejonowego w Mikołowie - zestawienie artykułów w roku 2018.

Sąd Rejonowy, Wydział Karny									
art.	Wyroki skazujące			Osoby pokrzywdzone			Umorzenia		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
207kk	12	-	12	12	-	7	1	-	1
190kk	4	-	4	4	-	-	-	-	-
197kk	-	-	-	-	-	-	-	-	-
199kk	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabela 4.1.4. Wyroki Sądu Rejonowego w Mikołowie - zestawienie artykułów w roku 2019.

Sąd Rejonowy - Wydział Karny									
art.	Wyroki skazujące			Osoby pokrzywdzone			Umorzenia		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
207kk	8	-	8	8	-	1	-	-	-
190kk	2	-	2	2	-	1	-	-	-
197kk	-	-	-	-	-	-	-	-	-
199kk	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Porównując dane z Prokuratury Rejonowej w Mikołowie z danymi z Sądu Rejonowego w Mikołowie zaobserwowano, iż nie pokrywają się one. Może to wynikać z faktu długoterminowości toczenia się spraw zarówno w Prokuraturze jak i w Sądzie.

Sąd Rejonowy w Mikołowie - Wydział III Rodzinny i Nieletnich

Sąd Rejonowy w Mikołowie nie dokonuje rejestracji przyczyny złożenia zawiadomienia, co powoduje, że nie ma możliwości ustalenia i podania informacji dot. ilości zgłaszanych spraw pod kątem prowadzonej Niebieskiej Karty w rodzinie i ilości zgłaszanych spraw w związku z podejrzeniem przemocy w rodzinie wobec małoletnich.

Komenda Powiatowa Policji w Mikołowie

Na potrzeby Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie pozyskano dane liczbowe dotyczące Niebieskich Kart, interwencji domowych oraz prowadzonych postępowań z art.207kk, 190kk, 197kk, 199kk za lata 2017-2019.

Tabela 4.1.5. Dane z Komendy Powiatowej Policji w Mikołowie - liczba interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie i liczba sporządzonych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 w powiecie mikołowskim.

Dane z Komendy Powiatowej Policji - Powiat Mikołowski		
Rok	liczba interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie	liczba sporządzonych Niebieskich Kart przez funkcjonariuszy Policji
2017	101	139
2018	94	141
2019	78	130

Z danych zamieszczonych w tabeli 4.1.5. wynika, że spada ilość interwencji domowych przy porównywalnej ilości Niebieskich Kart. Może to wynikać z tego, iż część Niebieskich Kart jest wszczęta przez Policję nie w czasie interwencji domowej lecz w innych okolicznościach np. na Komendzie. W latach 2017-2019 funkcjonariusze policji uruchomili 410 Niebieskich Kart. W powyższym okresie przeprowadzono 273 interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie.

Wykres 4.1.9. Procentowe ujęcie spraw wszczętych przez Komendę Powiatową Policji w Mikołowie z art.207kk z urzędu i zawiadomienia osoby pokrzywdzonej.

Z danych wynika, iż wszczęto 77 postępowań z art. 207kk w tym 47 z zawiadomienia osoby pokrzywdzonej (tj.61%), a 30 postępowań wszczęto z urzędu (tj.39%).

Zestawienie danych liczbowych z Komendy Powiatowej Policji w Mikołowie.

Tabela 4.1.6. Dane z Komendy Powiatowej Policji w Mikołowie - liczba prowadzonych postępowań z art. 207kk, 190kk, 197kk, 199kk w latach 2017-2019 w powiecie mikołowskim.

Dane z Komendy Powiatowej Policji -POWIAT MIKOŁOWSKI				
artykuł		rok 2017	rok 2018	rok 2019
ilość spraw wszczętych z art. 207kk		7	32	38
	w tym z zawiadomienia osoby pokrzywdzonej	4	15	28
ilość prowadzonych spraw z art. 190kk		44	42	21
ilość prowadzonych spraw z art.197kk		4	2	6
ilość prowadzonych spraw z art.199kk		1	0	0

Ośrodki Pomocy Społecznej

Struktura systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest oparta o funkcjonujące w każdej gminie Zespoły Interdyscyplinarne. Są to powołane na mocy art. 9a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie struktury organizacyjne. Przedstawiciele tych jednostek realizują i podejmują czynności związane z procedurą „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego.

- **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołowie**

Tabela 4.1.7. Dane dotyczące ilości prowadzonych i zamkniętych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 wraz z podziałem na płeć oraz ilość osób doznających i stosujących przemoc.

Rok		2017	2018	2019
ilość prowadzonych NK		103	97	109
ilość zakończonych NK		59	50	53
ilość NK, gdzie potwierdzono przemoc w rodzinie		28	24	21
ilość osób doznających przemocy	ogółem	164	194	159
	kobiety	94	92	67
	mężczyźni	7	8	5
	dzieci	63	94	87
ilość osób stosujących przemoc	ogółem	105	99	112
	kobiety	9	16	17
	mężczyźni	96	83	95

Powyższe dane z tabeli 4.1.7. wskazują, iż ilość Niebieskich Kart w analizowanych latach na terenie miasta Mikołów, utrzymuje się na podobnym poziomie, nieznacznie spada jednak ilość Niebieskich Kart, gdzie potwierdzono, że dochodzi do przemocy.

- **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzeszu**

Tabela nr 4.1.8. Dane dotyczące ilości prowadzonych i zamkniętych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 wraz z podziałem na płeć oraz ilość osób doznających i stosujących przemoc.

Rok		2017	2018	2019
ilość prowadzonych NK		57	63	66
ilość zakończonych NK		29	30	35
ilość NK, gdzie potwierdzono przemoc w rodzinie		32	30	29
ilość osób doznających przemocy	ogółem	45	53	41
	kobiety	31	31	28
	mężczyźni	5	5	1
	dzieci	9	17	12
Ilość osób stosujących przemoc	ogółem	40	41	32
	kobiety	7	4	3
	mężczyźni	33	37	29

Z tabeli 4.1.8. wynika, iż ilość prowadzonych Niebieskich Kart w gminie Orzesze wzrasta. Nieznacznie spada ilość Niebieskich Kart, gdzie potwierdzono przemoc.

- **Centrum Usług Społecznych w Łaziskach Górnych**

Tabela 4.1.9. Dane dotyczące ilości prowadzonych i zamkniętych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 wraz z podziałem na płeć oraz ilość osób doznających i stosujących przemoc.

Rok		2017	2018	2019
ilość prowadzonych NK		77	107	47
ilość zakończonych NK		50	61	32
ilość NK, gdzie potwierdzono przemoc w rodzinie		27	20	14
ilość osób doznających przemocy	ogółem	27	21	14
	kobiety	23	17	10
	mężczyźni	3	1	0
	dzieci	1	3	4

ilość osób stosujących przemoc	ogółem	27	20	14
	kobiety	2	0	2
	mężczyźni	25	20	12

Z tabeli 4.1.9. wynika, że w gminie Łaziska Górne ilość prowadzonych Niebieskich Kart wzrosła w roku 2018 natomiast spadła w roku 2019. Z roku na rok maleje ilość Niebieskich Kart, gdzie grupa robocza potwierdziła przemoc.

- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ornontowicach**

Tabela 4.1.10. Dane dotyczące ilości prowadzonych i zamkniętych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 wraz z podziałem na płeć oraz ilość osób doznających i stosujących przemoc.

Rok		2017	2018	2019
ilość prowadzonych NK		17	12	14
ilość zakończonych NK		6	12	5
ilość osób doznających przemocy	ogółem	17	12	14
	kobiety	14	11	8
	mężczyźni	1	0	0
	dzieci	3	2	6
ilość osób stosujących przemoc	ogółem	17	12	14
	kobiety	3	0	3
	mężczyźni	14	12	11

Z tabeli 4.1.10 wynika, iż ilość prowadzonych Niebieskich Kart w gminie Ornontowice na przestrzeni 3 lat utrzymuje się na podobnym poziomie.

- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyrach**

Tabela 4.1.11. Dane dotyczące ilości prowadzonych i zamkniętych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 wraz z podziałem na płeć oraz ilość osób doznających i stosujących przemoc.

Rok	2017	2018	2019
ilość prowadzonych NK	29	26	24
ilość zakończonych NK	10	10	3
ilość NK, gdzie potwierdzono przemoc	22	22	21

w rodzinie				
ilość osób doznających przemocy	ogółem	48	27	21
	kobiety	20	16	9
	mężczyźni	0	1	2
	dzieci	28	10	10
ilość osób stosujących przemoc	ogółem	19	17	13
	kobiety	3	3	2
	mężczyźni	16	14	11

Z tabeli 4.1.11. wynika, iż ilość prowadzonych Niebieskich Kart w gminie Wiry na przestrzeni 3 lat nieznacznie spada. Natomiast na stałym poziomie utrzymuje się ilość Niebieskich Kart, gdzie potwierdzono przemoc.

Zestawienie danych liczbowych z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu nikołowskiego.

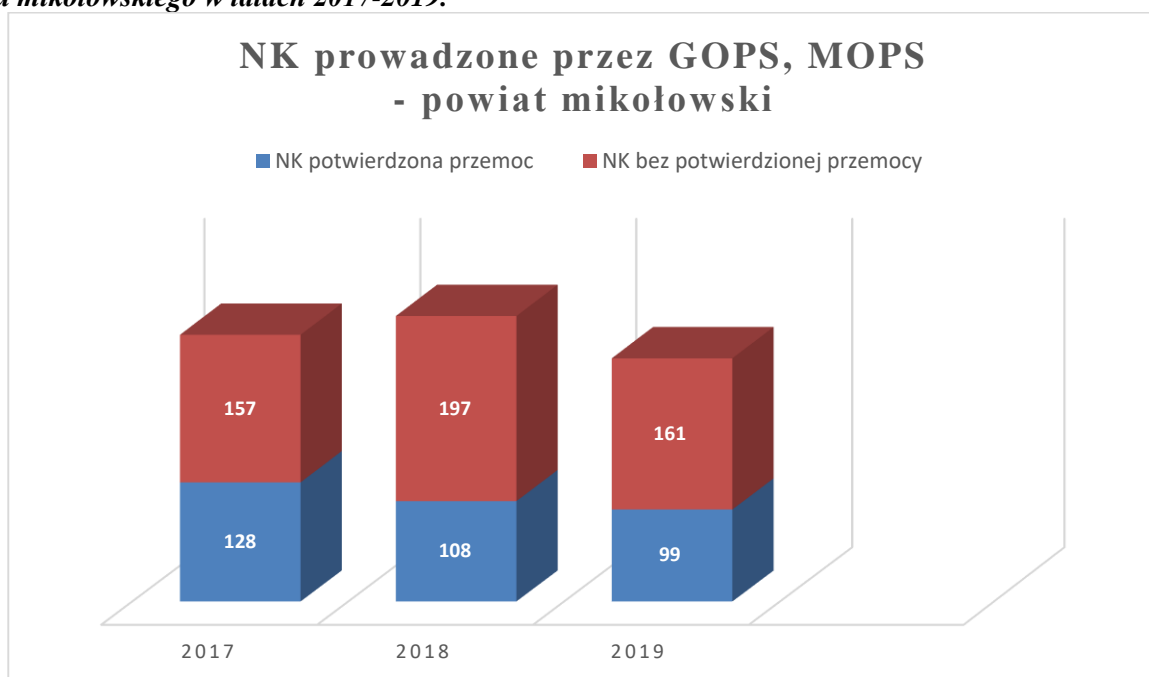
Tabela 4.1.12. Dane zbiorcze ze wszystkich MOPS-ów, GOPS-ów, CUS dotyczące ilości prowadzonych i zamkniętych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 wraz z podziałem na płeć oraz ilość osób doznających i stosujących przemoc w powiecie nikołowskim.

Dane z MOPS, GOPS, CUS z terenu powiatu nikołowskiego				
Rok		2017	2018	2019
ilość prowadzonych NK		283	305	260
ilość zakończonych NK		154	163	128
ilość NK, gdzie potwierdzono przemoc w rodzinie		126	108	99
ilość osób doznających przemocy	ogółem	301	307	249
	kobiety	182	167	122
	mężczyźni	16	15	8
	dzieci	104	126	119
ilość osób stosujących przemoc	ogółem	208	189	185
	kobiety	24	23	27
	mężczyźni	184	166	158

Podsumowując powyższe dane liczbowe zaobserwowano, iż ilość prowadzonych Niebieskich Kart jest duża, jednakże z roku na rok maleje potwierdzenie przemocy w rodzinie.

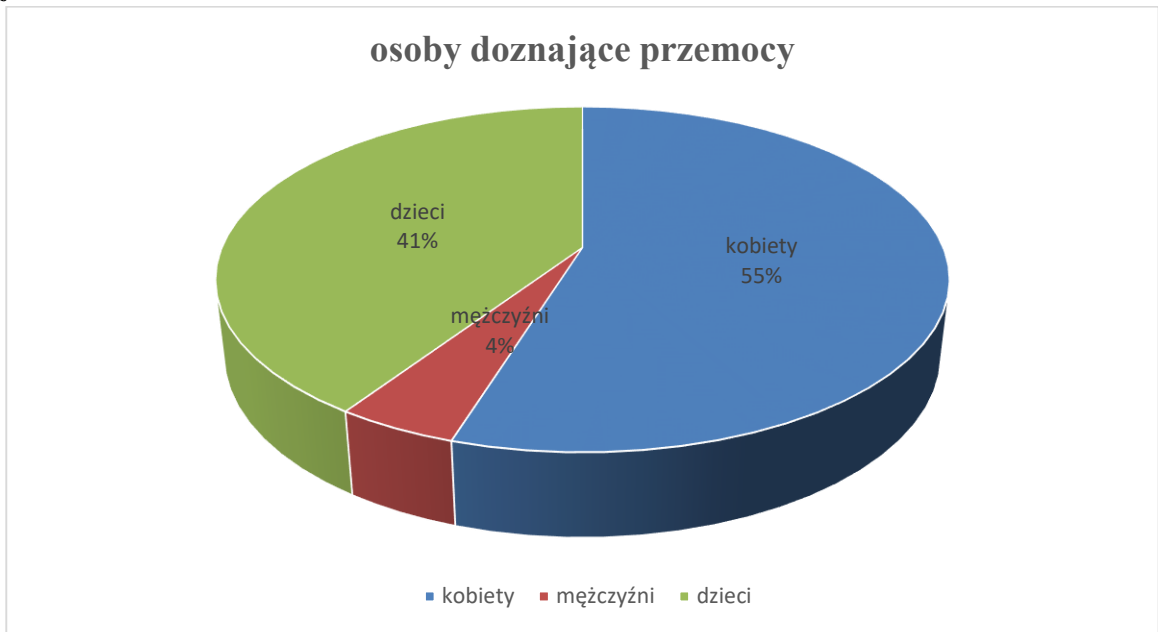
W latach 2017-2019 Ośrodki Pomocy Społecznej prowadziły 848 Niebieskich Kart. Instytucja ta jako organ prowadzący wskazała ogół prowadzonych Niebieskich Kart uruchomionych przez wszystkie instytucje do tego powołane.

Wykres 4.1.10. Ilość Niebieskich Kart prowadzonych przez Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu mikołowskiego w latach 2017-2019.

Powyższy wykres 4.1.10. ukazuje, iż przemoc potwierdza się w mniej niż połowie wszystkich prowadzonych Niebieskich Kart na terenie powiatu mikołowskiego. Potwierdzenie przemocy w rodzinie uzyskuje się poprzez wnikliwą diagnozę sytuacji rodziny ,na podstawie której grupa robocza stwierdza, czy w rodzinie dochodzi do przemocy, czy też nie.

Wykres 4.1.11. Procentowe ujęcie osób doznających przemocy z rozbićem na dzieci, kobiety, mężczyźn w latach 2017-2019.

Z wykresu 4.1.11. wynika, iż osoby doznające przemocy na terenie powiatu mikołowskiego to głównie kobiety 55% i dzieci 41%. Osobami pokrzywdzonymi są również mężczyźni - 4%.

Wykres 4.1.12. Procentowe ujęcie osób stosujących przemoc w rodzinie z podziałem na płeć w latach 2017-2019.

Z wykresu 4.1.12. wynika, iż osobami stosującymi przemoc są w przeważającej ilości mężczyźni - 87%, a w mniejszej kobiety - 13%.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Na potrzeby Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie pozyskano dane z Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z terenu powiatu mikołowskiego.

- **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mikołowie**

Tabela 4.1.13. Dane z GKRPA w Mikołowie z rozbiciem na lata 2017-2019.

Rok	ilość zgłoszonych wniosków związanych z nadużywaniem alkoholu	ilość osób, u których stwierdzono problem	ilość osób uzależnionych stosujących przemoc	ilość osób uzależnionych doznających przemocy
2017	47	47	6	0
2018	40	40	6	0
2019	51	51	28	0

Z tabeli wynika, iż GKRPA w Mikołowie podejmuje działania wobec osób, u których potwierdza się problem z alkoholem. Na przestrzeni analizowanych lat wzrasta ilość osób uzależnionych stosujących przemoc zgłaszanych do GKRPA w Mikołowie.

- **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Orzeszu**

Tabela 4.1.14. Dane z GKRPA w Orzeszu z rozbiciem na lata 2017-2019.

Rok	ilość zgłoszonych wniosków związanych z nadużywaniem alkoholu	ilość osób, u których stwierdzono problem	ilość osób uzależnionych stosujących przemoc	ilość osób uzależnionych doznających przemocy
2017	45	20	22	2
2018	33	21	23	1
2019	32	9	14	2

Z danych zamieszczonych w tabeli 4.1.14. wynika, że nie w każdym zgłoszonym wniosku związanym z nadużywaniem alkoholu potwierdza się ten problem. Znacznie więcej jest osób uzależnionych stosujących przemoc niż uzależnionych doznających przemocy.

- **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łaziskach Górnych**

Tabela 4.1.15. Dane z GKRPA w Łaziskach Górnych z rozbiem na lata 2017-2019.

Rok	ilość zgłoszonych wniosków związanych z nadużywaniem alkoholu	ilość osób, u których stwierdzono problem	ilość osób uzależnionych stosujących przemoc	ilość osób uzależnionych doznających przemocy
2017	59	12	brak danych	brak danych
2018	68	9	brak danych	brak danych
2019	67	10	brak danych	brak danych

Z powyższych danych (Tabela 4.1.15.) wynika, iż jest duża różnica pomiędzy ilością zgłaszanych wniosków, a ilością osób, u których potwierdzono problem z alkoholem. Nie uzyskano danych dotyczących ilości osób uzależnionych stosujących przemoc oraz ilości osób uzależnionych doznających przemocy.

- **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wyrach**

Tabela 4.1.16. Dane z GKRPA w Wyrach z rozbiem na lata 2017-2019.

Rok	ilość zgłoszonych wniosków związanych z nadużywaniem alkoholu	ilość osób, u których stwierdzono problem	ilość osób uzależnionych stosujących przemoc	ilość osób uzależnionych doznających przemocy
2017	brak danych	17	8	8
2018	brak danych	11	2	4
2019	brak danych	13	4	6

Powyzsze dane z tabeli 4.1.16.wskazują, że więcej kierowanych jest osób do GKRPA w Wyrach uzależnionych doświadczających przemocy w rodzinie niż uzależnionych stosujących przemoc. Nie uzyskano natomiast danych dotyczących ilości zgłoszonych wniosków związanych z nadużywaniem alkoholu.

- **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ornontowicach**

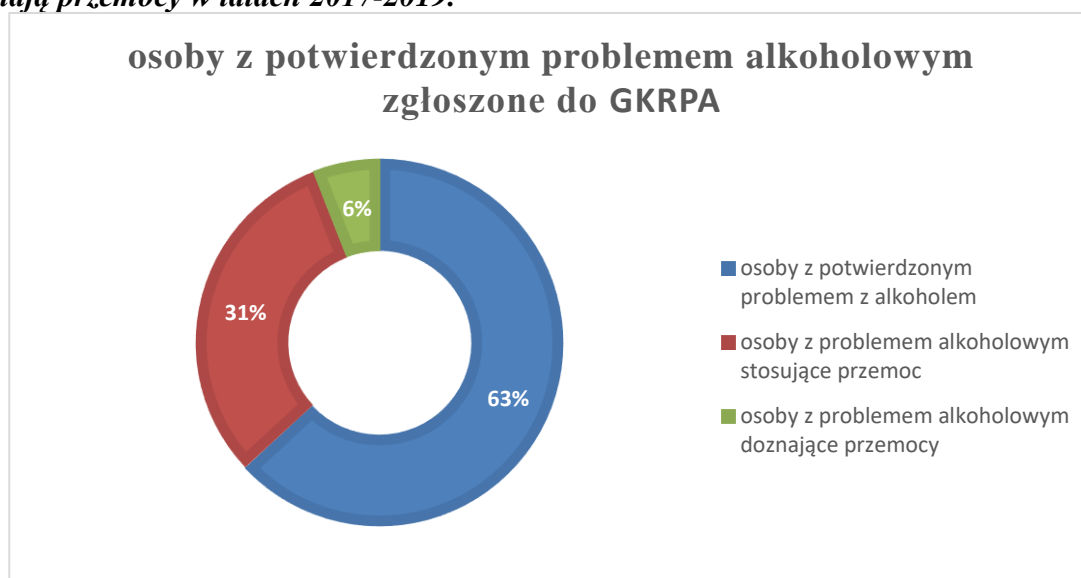
Tabela 4.1.17. Dane z GKRPA w Ornontowicach z rozbiem na lata 2017-2019.

Rok	ilość zgłoszonych wniosków związanych z nadużywaniem alkoholu	ilość osób u których stwierdzono problem	ilość osób uzależnionych stosujących przemoc	ilość osób uzależnionych doznających przemocy
2017	11	8	4	0
2018	9	5	2	0
2019	9	4	2	0

Z danych – tabela 4.1.17. wynika, że ilość zgłoszonych wniosków związanych z nadużywaniem alkoholu jest większa od ilości osób, u których stwierdzono problem alkoholowy. Dodatkowo ilość osób uzależnionych od alkoholu - stosujących przemoc jest większa od ilość osób uzależnionych doznających przemocy.

Zestawienie danych procentowych z gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych z terenu powiatu mikołowskiego.

Wykres 4.1.13. Procentowe ujęcie osób zgłoszonych do GKRPA, które stosują przemoc bądź doznają przemocy w latach 2017-2019.

Na terenie powiatu mikołowskiego w całości GKRPA potwierdziły problem z alkoholem u 277 osób. Z danych wynika, iż u 121 osób (tj31%), u których potwierdzono problem

z alkoholem stosuje przemoc w rodzinie, a 23 osoby (tj.6%) z potwierdzonym problemem alkoholowym doznawało przemocy w rodzinie. U 133 osób (tj.63%), potwierdzono problem z alkoholem, jednakże nie są one uwikłane w przemoc w rodzinie.

W dniu 17 października 2011 r. weszło w życie Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty”, która nałożyła konkretne zadania na instytucje systemu służby zdrowia. W ramach tej procedury w skład zespołu interdyscyplinarnego oraz grupy roboczej wchodzi również przedstawiciele Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Gminne Komisje zostały zobowiązane również do uruchamiania procedury „Niebieskiej Karty”, w przypadku uzasadnionego podejrzenia o stosowanie przemocy w rodzinie wobec osób zgłaszających się na komisję.

Tabela 4.1.18. Ilość Niebieskich Kart zakładanych przez Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2017-2019.

Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	ilość założonych Niebieskich Kart w roku 2017	ilość założonych Niebieskich Kart w roku 2018	ilość założonych Niebieskich Kart w roku 2019
Mikołów	0	0	2
Łaziska Górne	0	0	0
Orzesze	1	0	0
Ornontowice	0	0	0
Wyry	0	0	0

Służba Zdrowia

W dniu 17 października 2011 r. weszło w życie Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty”, która nałożyła konkretne zadania na instytucje systemu służby zdrowia. W ramach tej procedury w skład zespołu interdyscyplinarnego oraz grupy roboczej wchodzi również przedstawiciel służby zdrowia. Służba zdrowia została zobowiązana do uruchamiania procedury „Niebieskiej Karty”, w przypadku uzasadnionego podejrzenia o stosowanie wobec pacjenta przemocy w rodzinie.

W latach 2017-2019 służba zdrowia założyła w sumie 2 Niebieskie Karty, którymi byli objęci mieszkańcy powiatu mikołowskiego.

Dodatkowo uzyskano informacje, iż Poradnia Zdrowia Psychicznego w Mikołowie nie udzieliła informacji na temat liczby osób zgłaszających się z problemem przemocy w rodzinie.

Natomiast Poradnia Zdrowia Psychicznego w Orzeszu nie otrzymała dofinansowania na dalszą działalność w związku z powyższym została zamknięta w roku 2019.

Stowarzyszenie Pomocy Psychospołecznej i Profilaktyki „Zmiana” w Mikołowie.

Władze Stowarzyszenia poinformowały, iż jako Punkt Konsultacyjny nie prowadzą ewidencji przyjmowanych osób.

Oświata

W dniu 17 października 2011 r. weszło w życie Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty”, która nałożyła konkretne zadania na instytucje systemu oświaty. Szkoły zobowiązane zostały do uruchomienia procedury „Niebieskiej Karty”, w przypadku uzasadnionego podejrzenia o stosowanie wobec ucznia przemocy w rodzinie. W ramach tej procedury w skład zespołu interdyscyplinarnego oraz grupy roboczej wchodzi również przedstawiciel oświaty.

- **Dane z przedszkoli z terenu powiatu mikołowskiego.**

Tabela 4.1.19. Dane z 24 przedszkoli z terenu powiatu mikołowskiego dotyczące ilości założonych Niebieskich Kart w latach 2017-2019.

przedszkola	
Rok	liczba założonych Niebieskich Kart
2017	6
2018	2
2019	6

Na przestrzeni 3 lat założono 14 Niebieskich Kart przez przedstawicieli 24 przedszkoli z terenu powiatu mikołowskiego.

Tabela 4.1.20. Dane z 24 przedszkoli z terenu powiatu mikołowskiego dotyczące zgłoszeń do instytucji w latach 2017-2019.

Rok	zgłoszenia do Sądu Rejonowego w Mikołowie	zgłoszenia na Policję	zgłoszenia do PCPR	zgłoszenia do MOPS	zgłoszenia ogólnie
2017	2	0	0	0	2
2018	1	0	1	1	3
2019	1	0	0	1	2

Jak wynika z powyższej tabeli nr 4.1.20. przedstawiciele przedszkoli skierowali do Sądu 4 sprawy, a 3 sprawy do innych instytucji pomocowych.

- **Dane ze szkół podstawowych z terenu powiatu mikołowskiego.**

Wystosowano 30 pism do szkół podstawowych z prośbą o dane statystyczne. Uzyskano odpowiedź z 29 szkół.

Tabela 4.1.21. Dane ze szkół podstawowych z terenu powiatu mikołowskiego dotyczące ilości założonych Niebieskich Kart w latach 2017-2019.

szkoły podstawowe	
rok	liczba założonych niebieskich kart
2017	11
2018	22
2019	17

Przedstawiciele 29 szkół, na przestrzeni 3 lat założyli 50 Niebieskich Kart.

Tabela 4.1.22. Dane ze szkół podstawowych z terenu powiatu mikołowskiego dotyczące zgłoszeń do instytucji w latach 2017-2019.

rok	zgłoszenia do Sądu Rejonowego w Mikołowie	zgłoszenia na Policję	zgłoszenia do PCPR	zgłoszenia do MOPS	zgłoszenia ogólnie
2017	45	7	2	7	61
2018	58	5	3	10	76
2019	43	6	4	10	63

Jak wynika z powyższej tabeli przedstawiciele szkół podstawowych na przestrzeni 3 lat skierowali 146 spraw do Sądu, a 57 spraw do innych instytucji.

- **Dane ze szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu mikołowskiego.**

Wystosowano 5 pism do szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu mikołowskiego z czego 4 szkoły przekazały dane statystyczne.

Tabela 4.1.23. Dane ze szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu mikołowskiego dotyczące ilości założonych Niebieskich Kart w latach 2017-2019.

szkoły ponadpodstawowe	
ROK	liczba założonych niebieskich kart
2017	0
2018	1
2019	0

Jedna szkoła ponadpodstawowa na przestrzeni 3 lat założyła 1 Niebieską Kartę.

Tabela 4.1.24. Dane ze szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu mikołowskiego dotyczące zgłoszeń do instytucji w latach 2017-2019.

Rok	zgłoszenia do Sądu Rejonowego w Mikołowie	zgłoszenia na Policję	zgłoszenia do PCPR	zgłoszenia do MOPS	zgłoszenia ogólnie
2017	0	0	0	2	2
2018	0	0	0	0	0
2019	2	0	0	0	2

Jak wynika z powyższej tabeli przedstawiciele szkół ponadpodstawowych na przestrzeni 3 lat skierowali 2 sprawy do Sądu i 2 sprawy do innych instytucji.

- **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mikołowie.**

Z uzyskanych danych z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Mikołowie wynika, że w latach 2017-2019 założono 2 Niebieskie Karty. W porównaniu, w latach 2012-2014 ilość założonych Niebieskich Kart wynosiła 8. Ilość zakładanych Niebieskich Kart w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej spada. W roku 2018 i 2019 nie odnotowano w Poradni żadnych zgłoszeń i spraw dotyczących przemocy w rodzinie.

Wnioski końcowe

Podsumowując powyższe dane zabrane od instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu mikołowskiego, wysuwają się następujące wnioski:

- instytucje funkcjonujące na terenie powiatu mikołowskiego nie mają ujednoczonej sprawozdawczości,
- nie wszystkie instytucje prowadzą statystyki dotyczące zjawiska przemocy domowej,
- szkoły ponadpodstawowe i przedszkola w sporadycznych sytuacjach zakładają Niebieskie Karty lub kierują sprawy do Sądu. szkoły podstawowe natomiast w stosunku do powyższych robią to częściej,
- służba zdrowia zakłada pojedyncze Niebieskie Karty,
- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych zakładają pojedyncze Niebieskie Karty,
- ilość Niebieskich Kart zakładanych przez oświatę, służbę zdrowia i gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych w stosunku do ogółu prowadzonych Niebieskich Kart przez ośrodki pomocy społecznej jest niewielka,
- uzyskane dane ze wszystkich instytucji pokazują, że osobami doświadczającymi przemocy są w większości kobiety, zaś osobami stosującymi przemoc mężczyźni,
- dane pozyskane z Ośrodków Pomocy Społecznej pokazują, iż wzrasta ilość zgłoszeń dotycząca dzieci doznających przemocy w rodzinie,
- zaobserwowano tendencję spadkową w liczbie interwencji policyjnych związanych z przemocą domową,
- na przestrzeni lat 2017-2019 wzrasta liczba spraw umarzanych na etapie Prokuratury Rejonowej z art.207kk,
- zmniejsza się liczba wyroków skazujących z art. 207kk i 190kk.

4.2. Dane statystyczne z Punktu Interwencji Kryzysowej w Łaziskach Górnych dotyczące zjawiska przemocy oraz realizacji profilaktycznych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Punkt Interwencji Kryzysowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mikołowie z siedzibą w Łaziskach Górnych zapewnia pomoc osobom znajdującym się w różnego rodzaju kryzysach, w tym doświadczającym przemocy, bądź będących jej świadkami. Zapewnia pomoc zarówno osobom dorosłym, jak i dzieciom z całego terenu powiatu mikołowskiego. Angażuje się w wiele działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy. Punkt Interwencji Kryzysowej oferuje:

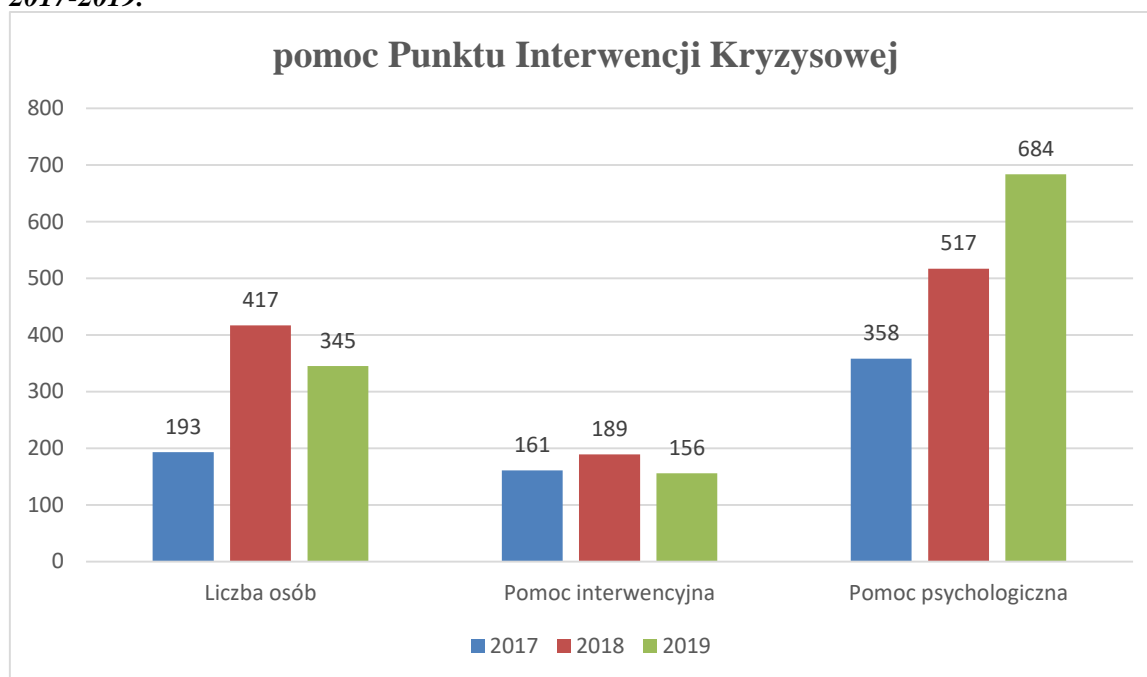
- Pomoc psychologiczną, w tym psychoedukację, rozmowy motywujące, wspierające, psychoterapię krótkoterminową, psychoterapię dla par, małżeństw;
- Pomoc terapeutyczną dla dzieci doświadczających przemocy bądź będących świadkami przemocy w rodzinie;
- Konsultacje, poradnictwo - polegające na kontakcie z osobami w kryzysie (między innymi przemoc, współzależnienie, żaloba, myśli samobójcze, problemy wychowawcze, sprawy okołorozwodowe). Pomoc udzielana jest również w miejscu zamieszkania osób. Ponadto Punkt kontaktuje się i podejmuje współpracę z instytucjami pomocowymi z terenu powiatu mikołowskiego. W sytuacji zagrożenia życia i zdrowia kieruje osoby doświadczające przemocy w rodzinie do Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie;
- Bezpłatną pomoc prawną w sprawach rodzinnych;
- Poradnictwo w formie: osobistej, telefonicznej, w miejscu zamieszkania, drogą internetową.

Dodatkowo Punkt Interwencji Kryzysowej realizuje:

- Profilaktyczne warsztaty z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu powiatu mikołowskiego;
- Program profilaktyczny w zakresie wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w rodzinach zagrożonych przemocą, w tym porady indywidualne lub wsparcie grupowe w ramach Szkoły Rodziców;
- Trening Rozwoju Osobistego z Elementami Asertywności;
- Coroczną kampanię społeczną z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Poniższe wykresy i tabele przedstawiają działalność Punktu w latach 2017-2019.

Wykres 4.2.1. Porównanie liczby osób, którym udzielono pomocy w Punkcie Interwencji Kryzysowej do liczby udzielonych konsultacji psychologicznych/terapeutycznych oraz interwencyjnych w latach 2017-2019.

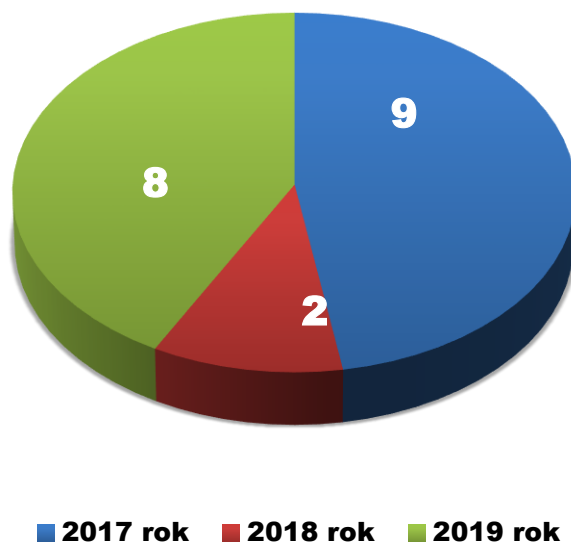

Powyższy wykres przedstawia porównanie liczby osób, którym udzielono pomocy w Punkcie Interwencji Kryzysowej do liczby udzielonych konsultacji psychologicznych/terapeutycznych oraz interwencyjnych w latach 2017-2019. Z wykresu wynika, iż liczba osób, którym udzielana jest pomoc jest porównywalnie taka sama na przestrzeni lat, natomiast wzrasta liczba porad pomocowych, w tym pomoc psychologiczna, terapeutyczna oraz takie działania jak psychoedukacja, rozmowy motywujące, wsparcie. Tendencja ta wyraźnie się utrzymuje w stosunku do danych z lat poprzednich.

Działalność Punktu skupia się obecnie bardziej na realizowaniu działań profilaktycznych mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, tj.: Szkoły Rodziców mającej na celu wdrażanie metod wychowawczych wolnych od przemocy, Treningu Rozwoju Osobistego z Elementami Asertywności, warsztatów profilaktycznych w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, corocznej Kampanii na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy.

W związku z powyższym można wnioskować, iż wzrasta potrzeba wsparcia psychologicznego, pomocy specjalistycznej oraz prowadzenia działań profilaktycznych z zakresu przemocy na terenie powiatu mikołowskiego.

Wykres 4.2.2. Liczba prowadzonych Niebieskich Kart przez Punkt Interwencji Kryzysowej w latach 2017-2019.

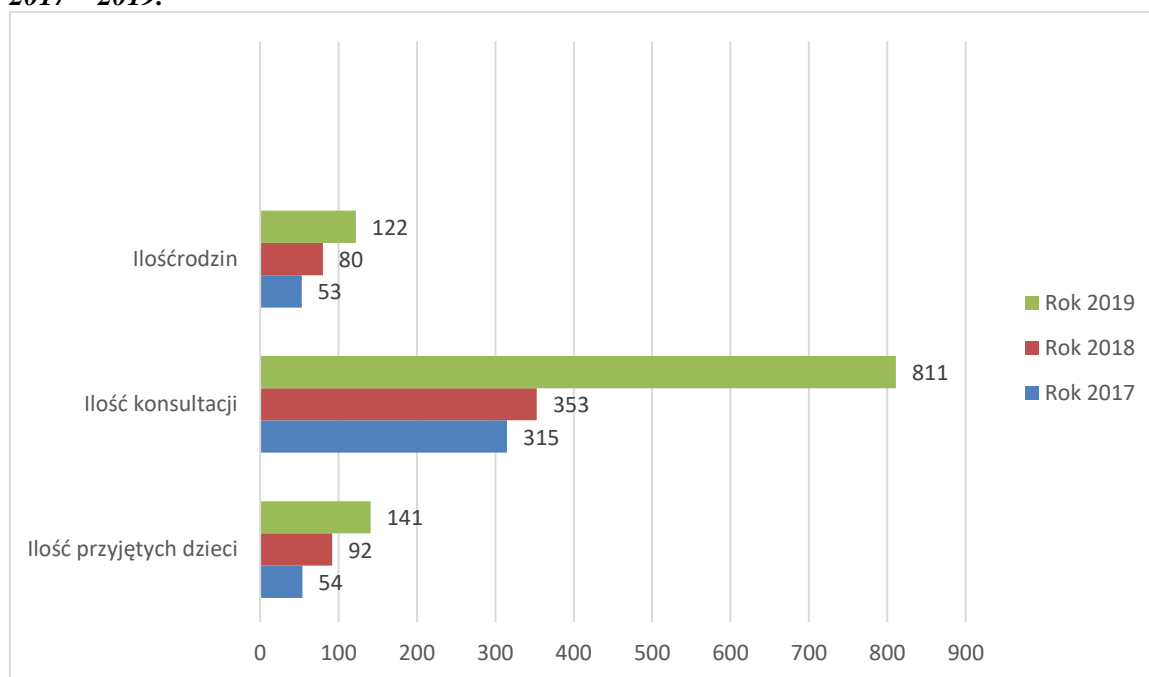

Wszczęcie procedury Niebieskiej Karty następuje poprzez spisanie formularza przez przedstawiciela jednego z pięciu podmiotów: Policji, pomocy społecznej, oświaty, służby zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Osoba pokrzywdzona ma możliwość wyboru zgłoszenia się do takiej instytucji, gdzie czuje się bezpiecznie w celu zawiadomienia o doznawanej przemocy. Często jednak Niebieskie Karty zakładane są w trakcie interwencji policji. Ilość prowadzonych Niebieskich Kart przez pomoc społeczną (patrz tabela 4.1.12.) w stosunku do lat poprzednich nadal jest większa od ilości sporządzonych Niebieskich Kart w Punkcie. Wynika to z faktu, iż gmina otrzymała nowe zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, które określone są w Ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W latach 2017-2019 pracownicy Punktu założyli nieliczne Niebieskie Karty. W sumie było ich 19. Wielokrotnie są jednak sytuacje, w których procedurą obejmowana jest rodzina przez inną instytucję, natomiast zarówno dzieci, jak i osoby pokrzywdzone korzystają ze wsparcia Punktu, np. pomocy psychologicznej, terapeutycznej, interwencyjnej.

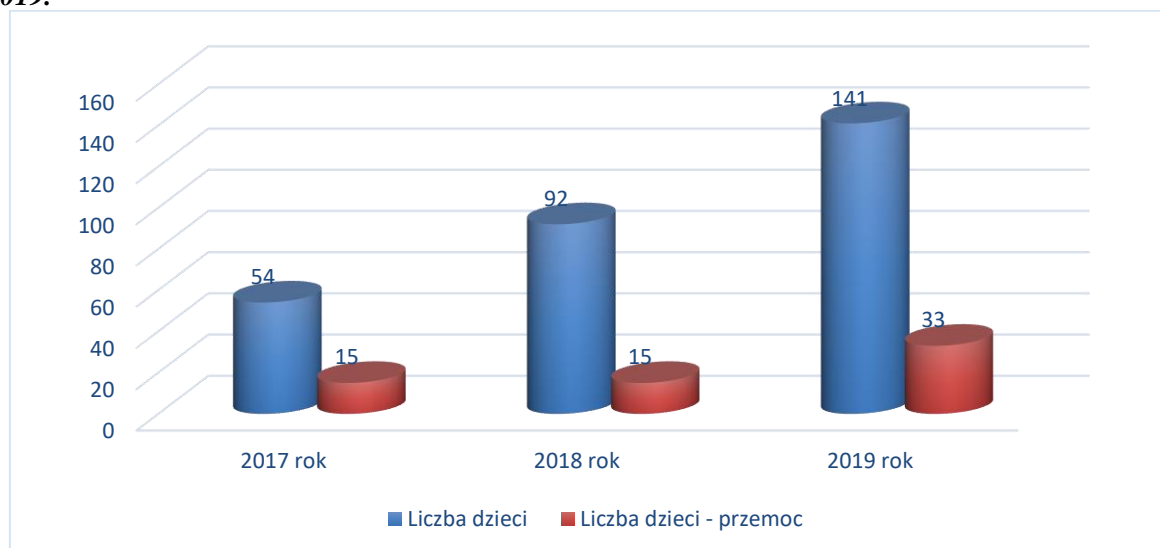
Dodatkowo pracownicy PIK biorą udział w spotkaniach grup roboczych w ramach prowadzonej procedury Niebieskiej Karty w rodzinie. Przedstawiciel Powiatowego Centrum bierze także udział w spotkaniach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Orzeszu i Mikołowie.

Ważnym aspektem udzielanej przez Punkt pomocy jest wsparcie terapeutyczne dla dzieci. Zaobserwowano, że od czasu zatrudnienia terapeuty dziecięcego w wymiarze pełnego etatu świadczona pomoc bardzo wzrosła.

Wykres 4.2.3. Porównanie ilości rodzin, udzielonych konsultacji oraz przyjętych dzieci w latach 2017 – 2019.

Wykres 4.2.4. Liczba dzieci (ofiar lub/i świadków przemocy) przyjętych przez terapeutę dziecięcego w Punkcie do liczby wszystkich dzieci (z różnymi kryzysami) przyjętych do Punktu w latach 2017-2019.

Jak wynika z wykresów 4.2.3. i 4.2.4., co roku zwiększa się liczba udzielanych porad terapeutycznych dzieciom i młodzieży. Natomiast największy wzrost obserwuje się w roku 2019. Z pewnością jest to związane po pierwsze z tym, iż w roku 2018 zatrudniono na cały etat pedagoga do konsultacji terapeutycznych dla dzieci i młodzieży (który pracuje również

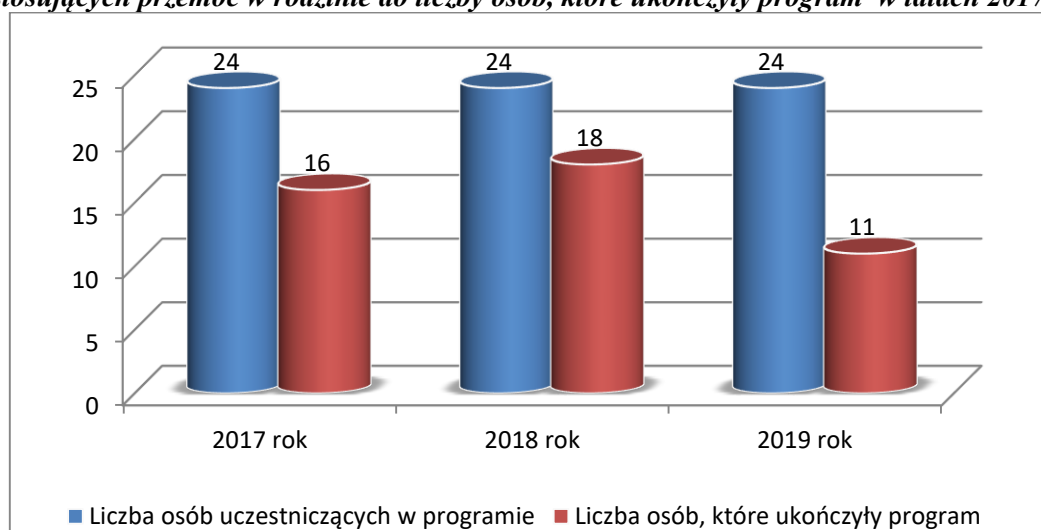
w godzinach popołudniowych), a po drugie z ogromnym zapotrzebowaniem mieszkańców powiatu mikołowskiego na tego typu pomoc.

Ponadto Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mikołowie z siedzibą w Łaziskach Górnych sprawuje nadzór nad realizacją zadania publicznego pod nazwą prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Program skierowany jest dla osób chcących zmienić swoją postawę, zdobyć umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy, poszerzyć swoją wiedzę na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie. Adresatami programu mogą być osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie bądź osoby stosujące przemoc w rodzinie, które zgłoszą się dobrowolnie do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym.

Podmiotem realizującym program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych w Powiecie Mikołowskim jest Mikołowskie Stowarzyszenie Pomocy Psychospołecznej i Profilaktyki „ZMIANA” w Mikołowie. Stowarzyszenie od roku 2012 prowadzi regularnie program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc. Od roku 2016 zwiększono liczbę edycji na dwie, gdyż zapotrzebowanie na tego rodzaju pomoc była duża.

Poniższy wykres przedstawia liczbę osób uczestniczących w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych do liczby osób, które ukończyły program.

Wykres 4.2.5. Liczba sprawców uczestniczących w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie do liczby osób, które ukończyły program w latach 2017-2019.

Wykres 4.2.5. wskazuje, iż liczba osób uczestniczących jest stała, gdyż wynosi 24 każdego roku. Natomiast liczba osób kończących program w ostatnim roku spadła. Może to wynikać z faktu, iż osoby stosujące przemoc nie posiadają wewnętrznej motywacji do zmiany bądź

mają ją zbyt niską. Faktem jest, iż większość osób – sprawców przemocy ma dodatkowo problem z alkoholem. Należy zaznaczyć jednak, iż ze względu na specyfikę klienta liczba osób kończących program jest porównywalnie wysoka do liczby osób uczestniczących.

Możliwość uzyskania schronienia

Na terenie powiatu mikołowskiego nie ma placówek świadczących schronienie dla osób doświadczających przemocy. W sytuacji interwencyjnej osoby kierowane są do Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie województwa śląskiego:

1. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, ul. Wałowa 30, 44-300 Wodzisław Śląski, tel. 32 455-60-32.
2. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Chorzowie, ul. 3-Maja 4/1, 41-500 Chorzów, tel. 32 345-28-10 lub 791-43-88-05.
3. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Przystań” w Świętochłowicach, ul. Zubrzyckiego 35, 41-600 Świętochłowice, tel. 345-21-65 lub 509-398-668.

Umieszczenia w tego typu placówce są jednakże sporadyczne, gdyż dla kobiet wiąże się to często ze zbyt drastycznymi zmianami w ich życiu codziennym (np. edukacja dzieci, praca).

Zaplecze kadrowe Punktu Interwencji Kryzysowej

W Punkcie Interwencji Kryzysowej obecnie jest zatrudnionych dwóch specjalistów pracy socjalnej, psycholog oraz terapeuta dziecięcy, który został zatrudniony w 2018r. ze względu na zgłaszane potrzeby mieszkańców powiatu mikołowskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zatrudniony jest ponadto na umowę – zlecenie psychoterapeuta dla osób dorosłych (przyjmuje osoby indywidualne oraz pary/ małżeństwa). Raz w tygodniu dostępny jest radca prawny.

Superwizje

Pracownicy Punktu Interwencji Kryzysowej od 2009 roku raz w miesiącu regularnie uczestniczą w superwizjach mających na celu wymianę spostrzeżeń, dzielenie się swoimi obawami i trudnościami, na które pracownik natknął się podczas swojej pracy. Należy podkreślić, że superwizja jest niezwykle ceniona w pracy z drugim człowiekiem. Zwiększa bowiem efektywność pracowników placówek, poprzez rozwój ich kompetencji i rozbudzenie asertywności. Nauka od superwizora zwiększa potencjał do samodzielnej pracy pracownika.

Dodatkowo Punkt Interwencji Kryzysowej w latach 2017-2019r. zrealizował następujące programy:

- Profilaktyczny program z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla najstarszych uczniów szkół podstawowych i ponad podstawowych z terenu powiatu mikołowskiego.

Program ten rozpoczął się w roku 2013 i jest kontynuowany. Szkoły nadal sygnalizują zapotrzebowanie na tego typu warsztaty. Głównym celem warsztatów jest profilaktyka z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W roku 2017 w warsztatach uczestniczyło 78 uczniów, a w roku 2018 - 280, zaś w roku 2019 - 162. Spotkania cieszą się dużym zainteresowaniem wśród szkół, jednakże są one uzależnione od możliwości kadrowych i czasowych pracowników Punktu.

- Profilaktyczny program wsparcia dla rodziców w zakresie wdrażania prawidłowych metod wychowawczych

W ramach powyższego odbywają się porady indywidualne lub wsparcie grupowe w ramach Szkoły Rodziców. Mając na uwadze potrzeby mieszkańców powiatu Mikołowskiego Punkt Interwencji Kryzysowej w ostatnich latach prowadził dwa rodzaje Szkół dla Rodziców – jedna mająca na celu wdrażanie metod wychowawczych wolnych od przemocy, oraz druga – służąca podwyższaniu kompetencji wychowawczych, której celem była profilaktyka przemocy w rodzinie. W razie potrzeby organizowane były także indywidualne spotkania rodziców podczas których realizowany był program Szkoły Rodziców. W roku 2017 odbyły się dwie edycje szkoły, w sumie z powyżej opisanych form skorzystało 39 osób. W roku 2018 odbyły się 4 edycje Szkoły Rodziców, z której skorzystało w sumie 41 osób. W roku 2019 w sumie skorzystało z pomocy 28 osób. Należy podkreślić, że Szkoły Rodziców odbywają się w ramach możliwości lokalowych, kadrowych i czasowych pracowników Punktu. Zapotrzebowanie na tego typu warsztaty jest ogromne, a jedynie Punkt prowadzi je na terenie powiatu w sposób regularny.

Tabela 4.2.1. Zestawienie ilości osób uczestniczących w warsztatach umiejętności wychowawczych za lata 2017-2019.

Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
39 osób	41 osób	28 osób

Poniższa tabela (4.2.2.) przedstawia zapotrzebowanie jakie widzą pracownicy ośrodków pomocy społecznej z zakresu wdrażania prawidłowych metod wychowawczych wolnych od przemocy. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołowie oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyrach nie prowadzą takich statystyk, pomimo tego podczas grup roboczych osoby otrzymują zobowiązania do udziału w Szkołach Rodziców. Sąd Rejonowy w Mikołowie Wydział III Rodzinny i Nieletnich również zobowiązuje do udziału w tego typu warsztatach. Nie prowadzą jednak statystyki w tym zakresie.

Tabela 4.2.2. Dane z GOPS Ornontowice, MOPS Orzesze, CUS Łaziska Górne dotyczące potrzeby spotkań zwiększających umiejętności wychowawcze.

Potrzeba spotkań zwiększających umiejętności wychowawcze		
Dane z Ornontowic, Orzesza, Łaziska Górnych		
Rok	ilość osób, które wymagały udziału w spotkaniach umiejętności wychowawczych	ilość osób, które skorzystały ze spotkań
2017	22	3
2018	19	3
2019	21	7

Każda z gmin ustosunkowała się także do potrzeby spotkań zwiększających umiejętności wychowawcze. Z roku na rok potrzeba ta wzrasta jak wynika to z prowadzonych danych punktu interwencji kryzysowego. Dane z gmin pokazują, iż ilość osób, które skorzystały z tego rodzaju spotkań jest mniejsza od ilości osób, które otrzymały wymagania udziału w spotkaniach umiejętności wychowawczych. Wynika z tego, iż pomimo otrzymanych zobowiązań, większość osób i tak nie podjęło udziału w spotkaniach.

- Trening Rozwoju Osobistego z Elementami Asertywności

Spotkania miały charakter warsztatowy, a biorące w nich udział osoby miały szansę popracować m.in. nad dostrzeżeniem i obroną swoich praw osobistych, asertywnością (co stanowi profilaktykę przemocy w rodzinie). Nie zabrakło również tematów, które pozwalały uczestniczkom na odkrycie własnych zasobów i wyrażenie siebie, swoich emocji. Zajęcia miały na celu pracę nad sobą i obejmowały 12 trzygodzinnych spotkań. Dodatkowo osoby biorące udział w warsztatach miały możliwość uczestniczenia w warsztatach wyjazdowych oraz miały okazję podwyższania swoich kompetencji zawodowych. W latach 2018-2019

w spotkaniach uczestniczyło 7 osób. Program współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2018-2020.

- Coroczną Kampanię Społeczną z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W roku 2017 kampania składała się z następujących działań:

- VIII Powiatowej Konferencji na rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, która przeznaczona była dla przedstawicieli służb z terenu powiatu (tematem konferencji było „Dziecko w sytuacji konfliktu, przemocy w rodzinie a procedura Niebieskiej Karty”), W spotkaniu wzięły udział 64 osoby;
- Prelekcji połączonej z dyskusją na temat dziecka w sytuacji konfliktu między rodzicami. Spotkanie było przeznaczone dla osób zainteresowanych z terenu powiatu mikołowskiego.

W roku 2018 kampania składała się z następujących działań:

- IX Powiatowej Konferencji na rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, której tematem było „Dziecko w sytuacji silnego kryzysu. Prawidłowa diagnoza i interwencja”. Adresatami konferencji byli przedstawiciele różnych instytucji z terenu powiatu mikołowskiego;
- Dnia Otwartego dla mieszkańców z terenu powiatu mikołowskiego;
- Warsztatów dla przedstawicieli służb z osobami prowadzącymi konferencję. Warsztaty były kontynuacją konferencji. Odbiorcami warsztatów byli pedagodzy i psychologowie ze szkół ponadpodstawowych, pracownicy PCPR. Łączna ilość osób wyniosła 23.

W roku 2019 kampania składała się z następujących działań:

- X Powiatowej Konferencji na rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, której tematem była „Interdyscyplinarność służb społecznych jako fundament w systemie pomocy dziecku i rodzinie w kryzysie.” Adresatami konferencji byli przedstawiciele różnych instytucji z terenu powiatu mikołowskiego. Celem konferencji, w której wzięło udział 100 osób, było uściślenie współpracy międzyinstytucjonalnej.

Kontynuacją konferencji były trzy warsztaty, zaplanowane na rok 2020.

- Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepęstwem

- w roku 2017 odbyło się szkolenie dla pracowników instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy z prokuratorem Prokuratury Rejonowej w Mikołowie, Dzień Otwarty w Punkcie Interwencji Kryzysowej, spotkanie dla mieszkańców powiatu mikołowskiego z policjantem (m.in. szczegółowe omówienie art.207kk, procedury Niebieskiej Karty) oraz grupa wsparcia dla osób będących w kryzysie,

- w roku 2018 zorganizowano Dzień Otwarty w Punkcie oraz spotkanie z kuratorem zawodowym dla zainteresowanych mieszkańców powiatu

- w roku 2019 zorganizowano oprócz Dnia Otwartego dwa warsztaty: jeden skierowany dla osób dorosłych dotyczący asertywności oraz drugi – dla dzieci mający charakter profilaktyki zachowań przemocowych.

4.3. Zasoby instytucjonalne funkcjonujące na terenie powiatu mikołowskiego w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Każdy powiat lub gmina realizują zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w oparciu o lokalne zasoby instytucjonalne i kadrowe. Powiat mikołowski także posiada własne zasoby instytucjonalne.

Do podmiotów realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie należą:

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mikołowie z siedzibą w Łaziskach Górnych w tym Punkt Interwencji Kryzysowej,
- Ośrodki Pomocy Społecznej: Mikołów, Orzesze, Ornontowice, Wiry,
- Centrum Usług Społecznych w Łaziskach Górnych,
- Centrum Integracji Społecznej w Mikołowie,
- Placówka Wsparcia Dziennego - Świetlica Opiekuńczo-Specjalistyczna w Mikołowie, Miejski Ośrodek Wspierania Rodziny i Dziecka w Łaziskach Górnych, Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza i Terapeutyczna w Ornontowicach, Gminna Świetlica Środowiskowa w Wyrach, Gminna Świetlica Środowiskowa w Gostyni, Placówka Wsparcia Dziennego w Orzeszu.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA)

Komisja działa na podstawie Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Tworzy ją zespół ludzi, których zadaniem jest realizacja zadań tejże ustawy, a także Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Podstawowym zadaniem komisji jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, a w szczególności zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla takich osób. Gminna komisja powinna ściśle współpracować z szerszym gronem ekspertów, wywodzących się ze środowiska lokalnego, którzy mogą wspierać kształtowanie lokalnej polityki wobec problemów alkoholowych. Dodatkowo zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie komisja wchodzi w skład zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ma ona obowiązek podjąć czynności w związku z podejrzeniem przemocy w rodzinie i zawiadomić odpowiednie instytucje. Na terenie powiatu mikołowskiego działa pięć takich komisji.

Policja

Policja przeznaczona jest przede wszystkim do ochrony ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku. Działają zgodnie z Ustawą o Policji. Do jej zadań, chroniących osoby doznające przemocy w rodzinie, należą:

- interwencja,
- sporządzenie procedury Niebieskiej Karty, jeśli zachodzi podejrzenie popełnienia przestępstwa, a następnie jej prowadzenie,
- zatrzymanie sprawców przemocy w rodzinie stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także mienia,
- zatrzymanie osoby podejrzaney, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, a zachodzi obawa, że ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza, gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi,
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy, udzielenie informacji ofiarom przemocy o możliwości uzyskania pomocy.

Na terenie Powiatu Mikołowskiego znajduje się Komenda Powiatowa Policji w Mikołowie, oraz dwa Komisariaty Policji w Łaziskach Górnych i Orzeszu.

Prokuratura Rejonowa

Prokuratura Rejonowa w Mikołowie działa w oparciu o Ustawę o Prokuraturze, Kodeks Postępowania Karnego i inne akty prawne. W przypadku podejrzenia o popełnieniu przestępstwa Prokuratura ma obowiązek: wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy popełniono przestępstwo, zlecić zebranie i zabezpieczenie dowodów, zlecić ujęcie sprawcy. Może też zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w postaci, np. dozoru policyjnego lub wystąpić do Sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania. W zależności od oceny materiału dowodowego postępowanie może zakończyć się skierowaniem do Sądu aktu oskarżenia lub umorzeniem postępowania. Świadkowie przemocy lub osoby poszkodowane mogą złożyć w Prokuraturze (lub na Policji) zawiadomienie o przestępstwie ściganym z urzędu.

Sądy

Sąd Rejonowy w Mikołowie – Wydział II Karny orzeka w sprawach o przestępstwa dotyczące przemocy w rodzinie. Natomiast Sąd Rejonowy III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Mikołowie otrzymuje zgłoszenia odnośnie spraw dotyczących zaniedbań wobec dziecka, demoralizacji itp. Uzyskuje informacje o zakładanych Niebieskich Kartach w rodzinach i ich sytuacji. Reaguje we wszystkich tych sprawach, gdzie zagrożone jest dobro dziecka. W ramach tych zadań, Sąd obliguje członków rodziny do wypełnienia pewnych zobowiązań w kierunku pracy nad sobą w celu zaprzestania przemocy w rodzinie i lepszego jej funkcjonowania na rzecz małoletniego. Takimi działaniami mogą być: zgłoszenie się do programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc, udział w grupie psychoedukacyjnej lub grupie wsparcia dla osób doznających przemocy, indywidualna terapia psychologiczna bądź uczestnictwo w Szkole Rodziców.

Placówki oświatowe na terenie powiatu mikołowskiego:

- Przedszkola – w liczbie 24;
- Szkoły Podstawowe – w liczbie 30;
- Szkoły Ponadpodstawowe – w liczbie 5;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mikołowie.

Placówki oświatowe, zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, mają obowiązek podjąć czynności w związku z podejrzeniem przemocy w rodzinie i zawiadomić

odpowiednie instytucje. Pełnią bardzo ważną rolę w pracy interdyscyplinarnej, głównie pod kątem dziecka, jak i całej rodziny.

Placówki służby zdrowia

Osoby pracujące w instytucjach służby zdrowia w momencie powzięcia informacji lub zaobserwowania niepokojących symptomów mogących świadczyć o występowaniu przemocy, mogą złożyć zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 207kk do Prokuratury lub organów ścigania, a także założyć Niebieską Kartę.

Do placówek takich na terenie powiatu mikołowskiego należą:

- Ośrodek Terapii Nerwic dla Dzieci i Młodzieży w Orzeszu;
- Centrum Opieki Psychiatrycznej i Psychologicznej „Psyche-Med” w Mikołowie;
- Pogotowie Ratunkowe w Mikołowie;
- Szpitale;
- Ośrodki zdrowia;
- Poradnia Profilaktyki i Leczenia Odwykowego w Mikołowie;
- Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży w Mikołowie (Ośrodek rozpoczął swoją działalność w roku 2020 i mieści się w strukturach NZOZ „Psyche-Med” Centrum Opieki Psychiatrycznej i Psychologicznej w Mikołowie).

Należy podkreślić, iż do roku 2018 na terenie powiatu mikołowskiego działała Poradnia Zdrowia Psychicznego w Orzeszu. W roku 2019 nie pozyskała ona nowego kontraktu z Narodowego Funduszu Zdrowia, w związku z czym została zamknięta.

Warto zaznaczyć, iż służba zdrowia, jak i oświata, wchodzi w skład zespołu interdyscyplinarnego i podejmują działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Organizacje pozarządowe

- Mikołowskie Stowarzyszenie Pomocy Psychospołecznej i Profilaktyki „Zmiana” w Mikołowie. Celem działalności Stowarzyszenia jest udzielanie pomocy psychologicznej osobom znajdującym się w trudnych, kryzysowych sytuacjach związanych z przemocą domową i uzależnieniami od alkoholu i narkotyków. Wsparciem i pomocą obejmują zarówno osoby doświadczające przemocy, stosujące

przemoc, osoby uzależnione od środków psychoaktywnych, jak i rodziny tych osób. Stowarzyszenie realizuje program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc zlecone przez Zarząd Powiatu Mikołowskiego.

- Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Powrót” w Mikołowie, to jedna z najstarszych organizacji pozarządowych w naszym powiecie. Istnieje 34 lata. Pomaga między innymi osobom, które są uzależnione od środków psychoaktywnych (alkoholu, narkotyków). Zajmuje się propagowaniem zdrowego stylu życia oraz popularyzacją idei trzeźwości wśród młodzieży. Pomocą w rozwiązywaniu konfliktów i trudnych problemów życiowych, przeciwdziałaniem przemocy interpersonalnej, w tym domowej. Dodatkowo zajmuje się zapobieganiem zachowaniom ryzykownym związanym z możliwościami zarażenia się wirusem HIV lub zachorowaniem na AIDS, przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu.
- Stowarzyszenie Na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego „Dogma” w Mikołowie zajmuje się między innymi upowszechnianiem poradnictwa obywatelskiego, kształtowaniem postaw, wiedzy i umiejętności pozwalających na aktywne uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i publicznym, promocją zdrowia, przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu oraz promowaniem równych szans kobiet i mężczyzn w życiu publicznym, zawodowym i społecznym.

4.4. Potrzeby powiatu mikołowskiego w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Na terenie powiatu mikołowskiego istnieją instytucje, organizacje, które zajmują się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Podejmują różnego rodzaju działania zmierzające do ograniczenia tego zjawiska.

Gwarancją skuteczności działań instytucji pomocowych jest ich dostosowanie do potrzeb beneficjentów.

W związku z powyższym dokonano analizy potrzeb powiatu mikołowskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Tabela 4.4.1. Potrzeby powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

	Potrzeby w zakresie pomocy interwencyjnej	Potrzeby w zakresie pomocy specjalistycznej
1. Osoby dorosłe (w tym ofiary i sprawcy przemocy domowej)	- potrzeba wydania nakazu natychmiastowego opuszczenia przez sprawcę wspólnie zajmowanego lokalu w celu zapewnienia bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy,	- potrzeba kontynuacji terapii indywidualnej (w godz. 7:30-19:00),
	- potrzeba zapewnienia miejsca odseparowania osoby doznającej przemocy od sprawcy,	- potrzeba kontynuacji terapii dla par i małżeństw,
	- potrzeba dostępu do interwencyjnej pomocy psychiatrycznej,	- potrzeba zapewnienia terapii rodzinnej,
	- potrzeba dostępu do interwencyjnej pomocy prawnej i socjalnej,	- potrzeba indywidualnej lub/i grupowej pomocy terapeutycznej dla osób stosujących przemoc, uzależnionych od alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz innych uzależnień (behawioralnych),
	- potrzeba kontynuacji dostępu do wsparcia w sytuacji kryzysu w godzinach od 7:30-19:00w PIK,	- potrzeba kontynuowania programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
		- potrzeba kontynuacji poradnictwa, psychoedukacji dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
		- potrzeba kontynuacji poradnictwa, pomocy psychologicznej, wsparcia, psychoedukacji dla osób doznających przemocy w rodzinie w formie grupowej i indywidualnej,
		- potrzeba kontynuacji wdrażania prawidłowych metod wychowawczych wolnych od przemocy (np. Szkoły Rodziców, warsztaty umiejętności wychowawczych)
	- potrzeba zwiększenia dostępności pomocy psychiatrycznej,	

2. Dzieci (w tym ofiary i świadkowie przemocy domowej)	- potrzeba zapewnienia miejsca odseparowania dzieci od rodziców w sytuacji zagrożenia ich życia i zdrowia,	- potrzeba kontynuacji pomocy terapeutycznej indywidualnej dla dzieci i młodzieży w godzinach (7:30-19:00),
	- potrzeba dostępu do interwencyjnej pomocy psychiatry dziecięcego,	- potrzeba zorganizowania pomocy w formie grupowej (np. warsztaty profilaktyczno-edukacyjne, grupa wsparcia) dla dzieci i młodzieży w godzinach 7:30-19:00,
	- potrzeba kontynuacji dostępu do wsparcia w sytuacji kryzysu w godzinach od 7:30-19:00/w PIK,	- potrzeba zapewnienia pomocy psychiatry dziecięcego,
		- potrzeba kontynuacji konsultacji rodzinnych i rodzicielskich na rzecz dziecka.

Tabela 4.4.2. Potrzeby instytucji zajmujących się przemocą na terenie powiatu mikołowskiego

3. Zaplecze kadrowe i instytucjonalne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Potrzeby powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
	- potrzeba zapewnienia zaplecza kadrowego i lokalowego adekwatnego do zapotrzebowania osób ubiegających się o pomoc, a także do wymogów prawnych (oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc nie mogą odbywać się w tym samym miejscu gdzie pomoc udzielana osobom doznającym przemocy),
	- potrzeba szkoleń specjalistycznych dla kadry w zakresie przeciwdziałania przemocy, - potrzeba uczestniczenia pracowników w superwizjach,
	- potrzeba szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowanych do instytucji pracujących na co dzień w tym obszarze (np. służba zdrowia, oświata, pomoc społeczna, policja, GKRPA),
	- potrzeba zwiększenia i ulepszenia współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - potrzeba wypracowania i spisania jednolitych procedur obejmujących wszystkie instytucje z terenu powiatu mikołowskiego, które zajmują się wspomaganie ochrony ofiar przemocy,

Tabela nr 4.4.3. Potrzeby społeczności lokalnej

	<i>Potrzeby powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie</i>
4. Społeczeństwo lokalne	<ul style="list-style-type: none">- potrzeba zwiększania świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej poprzez ukazywanie prawidłowych postaw reagowania na przemoc, prawidłowych postaw rodzicielskich wolnych od przemocy i stereotypowego sposobu myślenia o zjawisku przemocy domowej,- potrzeba kontynuacji dostępności informacji na temat instytucji świadczących pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,- potrzeba kontynuowania podejmowanych inicjatyw społecznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (np. kampanii),- potrzeba kontynuowania warsztatów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w szkoła podstawowych i ponadpodstawowych,- potrzeba kontynuowania warsztatów profilaktyczno-edukacyjnych, wsparciowych dla osób dorosłych.

Jak wynika z tabel 4.4.1, 4.4.2. oraz 4.4.3. ukazane potrzeby wyznaczają cele do realizacji przez powiat mikołowski działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

5. Cel główny Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Celem głównym Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Na cel ten składają się następujące cele szczegółowe:

- ochrona osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- profilaktyczne działania na rzecz dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie bądź doświadczających przemocy
- oddziaływania korekcyjno – edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- działania edukacyjne na rzecz społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

5.1 Ochrona osób doświadczających przemocy w rodzinie

- Beneficjenci

Beneficjentami są osoby z terenu powiatu mikołowskiego doświadczające różnych form przemocy w rodzinie.

- Sposoby realizacji powyższego celu

Zadanie: Zapewnienie zaplecza kadrowego i instytucjonalnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach Punktu Interwencji Kryzysowej.

a. Szczegółowy zakres zadania:

Zapewnienie zatrudnienia w Punkcie Interwencji Kryzysowej następującej kadry:

- dwóch pracowników na cały etat (specjalista pracy socjalnej i terapeuta dziecięcy) ,
- dwóch pracowników na $\frac{3}{4}$ etatu (specjalista pracy socjalnej i psycholog),
- pracownika zatrudnionego na umowę zlecenie, dwa razy w tygodniu w godzinach popołudniowych (terapeuta dla osób dorosłych, par/małżeństw),
- radca prawny.

Możliwość skorzystania z pomocy w godzinach pracy Punktu Interwencji Kryzysowej, profesjonalizacja pracy kadry – dostępność do superwizji, specjalistycznych szkoleń.

b. Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- Udzielanie wsparcia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w godzinach pracy Punktu Interwencji Kryzysowej;
- Profesjonalizacja pracy pracowników Punktu Interwencji Kryzysowej;
- Możliwość udzielania terapii dla par/małżeństw;
- Większa dostępności pomocy terapeuty dziecięcego;
- Możliwość skorzystania z pomocy prawnej.

Zadanie: Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej, terapeutycznej dla osób dorosłych.

a. Szczegółowy zakres zadania:

Terapią będą objęte osoby indywidualne oraz pary/małżeństwa, które zgłoszą się po wsparcie do Punktu Interwencji Kryzysowej. Celem spotkań indywidualnych będzie między innymi wspomaganie funkcjonowania osoby w codziennym życiu, wspieranie jej rozwoju osobistego i zwiększenie skuteczności jej działań. Natomiast w spotkaniach dla

par/małżeństw ważnym będzie m. in.: odbudowanie prawidłowych relacji poprzez naukę asertywnego komunikowania się między sobą, rozumienie wzajemnych potrzeb i oczekiwań, nabycia umiejętności porozumiewania się w sposób konstruktywny, wolny od przemocy.

Terapia będzie odbywała się na terenie PCPR. W związku z powyższym zamierza się kontynuować zatrudnienie na umowę zlecenie terapeuty dla osób dorosłych.

b. Zakładane rezultaty realizacji zadania

- Zwiększenie świadomości siebie, swoich zasobów, mocnych stron,
- Poznanie wzajemnych oczekiwań i potrzeb małżonków,
- Polepszenie komunikacji interpersonalnej,
- Poznanie sposobów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, konfliktowych,
- Rozpoznanie swoich praw,
- Uczenie się okazywania i wyrażania uczuć w sposób nie raniący współmałżonka, konstruktywnego odreagowania emocji,
- Umiejętność asertywnego wyrażania własnego zdania,
- Umiejętność odkrywania pozytywnych wartości płynących z bycia w związku.

Zadanie: Zapewnienie możliwości udziału w warsztatach psycho - edukacyjnych, rozwojowych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie

a. Szczegółowy zakres zadania:

Celem warsztatów byłoby między innymi: dostarczenie wiedzy, poznanie konstruktywnych sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych, kryzysowych, mechanizmów utrudniających wyjście ze związku krzywdzącego, odreagowania napięcia związanego z problemami osobistymi. Nie zabraknie również tematów dotyczących praw osobistych, asertywności, odkrywania mocnych stron i wyrażania w sposób konstruktywny własnych emocji, stawiania granic. Warsztaty dawałyby możliwość uzyskania wsparcia, wymiany doświadczeń i czerpania z tego pozytywnych korzyści dla siebie i swojej sytuacji.

b. Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- Odreagowanie sytuacji stresujących;
- Poznanie sposobów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych;
- Wymiana doświadczeń;
- Uzyskanie wsparcia;

- Uzyskanie wiedzy na temat mechanizmów przemocy;
- Zwiększenie motywacji do podejmowania działań zwiększających poczucie bezpieczeństwa w rodzinie;
- Zwiększenie świadomości siebie;
- Dostrzeżenie swoich zasobów, mocnych stron;
- Poznanie podstawowych zagadnień związanych z asertywnością;
- Poznanie swoich praw i nabycie umiejętności korzystania z nich;
- Nauka wyrażania swoich emocji w konstruktywny sposób.

Zadanie: Promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych wolnych od przemocy skierowanych do rodziców.

a. Szczegółowy zakres zadania:

Prowadzenie Szkoły Rodziców, która adresowana będzie do rodzin z terenu powiatu mikołowskiego, w których występuje przemoc lub są zagrożone zjawiskiem przemocy. Dodatkowo ze spotkań mogą również skorzystać rodzice pragnący poszerzyć swoje umiejętności wychowawcze. Uczestnicy w trakcie trwających zajęć poznają m.in. konstruktywne metody wychowawcze wolne od przemocy, sposoby radzenia sobie z trudnymi emocjami swoimi i dziecka, nabędą umiejętności prawidłowej komunikacji z dzieckiem. Warsztaty będą również okazją do zapoznania się z podstawowymi informacjami dot. rodziny i jej funkcji, przyjrzenia się rolom jakie pełnią dzieci i rodzice w rodzinie. Spotkania rodziców umożliwią uczestnikom wymianę doświadczeń, wzajemne wsparcie.

b. Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- Podniesienie świadomości rodziców w kwestii wychowawczej;
- Podnoszenie świadomości w zakresie pełnienia ról matki i ojca w rodzinie;
- Umiejętność wypracowania zasad i obowiązków panujących w rodzinie;
- Poznanie metod wychowawczych wolnych od przemocy;
- Polepszenie komunikacji interpersonalnej;
- Poznanie sposobów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, konfliktowych;
- Rozpoznanie praw poszczególnych członków rodziny;
- Uczenie się okazywania i wyrażania uczuć w sposób nie raniący innych członków rodziny;
- Poznanie konstruktywnych sposobów spędzania czasu wolnego z rodziną.

Tabela 5.1.1. Cel szczegółowy - ochrona osób doświadczających przemocy w rodzinie wraz z planowanymi działaniami

<p>Zadania w ramach celu szczegółowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie zaplecza kadrowego i instytucjonalnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach Punktu Interwencji Kryzysowej; • Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej, terapeutycznej dla osób dorosłych; • Zapewnienie możliwości udziału w warsztatach psycho-edukacyjnych, rozwojowych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie; • Promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych wolnych od przemocy skierowanych do rodziców.
<p>Działania</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zatrudnienie specjalistycznej kadry pracowniczej (pracownicy socjalni, psycholog, terapeuta dziecięcy, terapeuta dla osób dorosłych, radca prawny); • Możliwość skorzystania z pomocy między innymi takiej jak: poradnictwa, wsparcia, psychoedukacji, interwencji kryzysowej, prawnej w godzinach pracy Punktu Interwencji Kryzysowej oraz podwyższanie kompetencji kadry pracowniczej poprzez dostępność do superwizji, specjalistycznych szkoleń; • Zapewnienie dostępu do skorzystania ze wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla osób indywidualnych oraz par/małżeństw; • Kontynuacja zatrudnienia terapeuty dla osób dorosłych; • Prowadzenie warsztatów psycho-edukacyjnych, rozwojowych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie; • Prowadzenie Szkoły Rodziców.
<p>Instytucja realizująca zadanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
<p>Przykładowi partnerzy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, • Przewodniczący Zespołów Interdyscyplinarnych do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, • Poradnia Zdrowia Psychicznego w Mikołowie, • Centrum Integracji Społecznej w Mikołowie, • Centrum Usług Społecznych w Łaziskach Górnych, • Policja, • organizacje pozarządowe, itp.

5.2. Profilaktyczne działania na rzecz dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie bądź doświadczających przemocy

- Beneficjenci

Beneficjentami działań będą dzieci i młodzież od 5 do 18 r.ż. oraz ich rodziny zagrożone przemocą bądź jej doświadczające.

- Sposoby realizacji powyższego celu:

Zadanie: Zapewnienie indywidualnej pomocy terapeutycznej dla dzieci i młodzieży zagrożonych przemocą domową, bądź jej doświadczających.

- a. Szczegółowy zakres zadania:

Pomoc terapeutyczna będzie obejmowała wsparcie indywidualne dla dzieci i młodzieży. Z konsultacji z terapeutą dziecięcym będą mogli skorzystać również rodzice poprzez uzyskanie wskazówek i porad odnośnie swojego dziecka i problemu jaki go dotyczy. Celem terapii będzie m.in. rozeznanie aktualnych potrzeb dziecka, zaplanowanie adekwatnych działań pozwalających zapewnić mu poczucie bezpieczeństwa i wspieranie go w osobistym rozwoju.

- b. Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- Poznanie sposobów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, konfliktowych;
- Tworzenie „planu bezpieczeństwa”;
- Nabycie umiejętności nazywania emocji, swoich potrzeb;
- Poprawienie relacji z członkami rodziny, rówieśnikami;
- Uzyskanie wsparcia, poczucia bezpieczeństwa;
- Nabycie wiedzy na temat mechanizmów przemocy, praw dziecka.

Zadanie: Zapewnienie możliwości udziału w warsztatach profilaktyczno-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży zagrożonej przemocą domową bądź jej doświadczających.

- a. Szczegółowy zakres zadania:

Celem warsztatów będzie wsparcie w rozwiązywaniu problemów rodzinnych, rówieśniczych, edukacyjnych. Warsztaty dają możliwość wymiany doświadczeń, dzielenia się własnymi sposobami radzenia sobie w sytuacjach trudnych, rozwijanie umiejętności interdyscyplinarnych, w tym komunikowania się z ludźmi, podejmowania decyzji, radzenia sobie ze stresem. Będą one uczyć otwartości, empatii, budowania właściwego obrazu własnej osoby, wzrost świadomości siebie, swoich mocnych stron, zasobów, odczytywanie własnych

uczuciu, potrzeb. Warsztaty będą również zawierać elementy edukacji z zakresu zjawiska przemocy.

b. Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- Budowanie poczucia bezpieczeństwa;
- Wzrost samoświadomości;
- Uruchamianie osobistych zasobów w radzeniu sobie z sytuacjami trudnymi, wyzwaniem;
- Zwiększenie poczucia mocy i sprawczości;
- Wzrost poczucia własnej wartości;
- Uzyskanie narzędzi do wyrażania siebie w sposób asertywny;
- Wzrost kompetencji społecznych, komunikacyjnych, twórczych.

Tabela 5.2.1. Cel szczegółowy - profilaktyczne działania na rzecz dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie bądź doświadczające przemocy.

Zadania w ramach celu szczegółowego	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie indywidualnej pomocy terapeutycznej dla dzieci i młodzieży zagrożonej przemocą domową bądź jej doświadczających; • Zapewnienie możliwości udziału w warsztatach profilaktyczno-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży zagrożonych przemocą domową, bądź jej doświadczających.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie indywidualnych spotkań terapeutycznych dla dzieci i młodzieży zagrożonej przemocą domową bądź jej doświadczających; • Organizowanie warsztatów profilaktyczno-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży zagrożonych przemocą domową, bądź jej doświadczających.
Instytucja realizująca zadanie	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
Przykładowi partnerzy	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Mikołowie; • Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży w Mikołowie; • Placówka Wsparcia Dziennego w Centrum Usług Społecznych w Łaziskach Górnych; • Szkoły; • Ośrodek Terapii Nerwic dla Dzieci i Młodzieży w Orzeszu; • Organizacje pozarządowe.

5.3. Oddziaływania korekcyjno – edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie

- Beneficjenci

Beneficjentami są osoby stosujące przemoc wobec najbliższych członków rodziny, nie potrafiące radzić sobie z agresją.

- Sposoby realizacji powyższego celu:

Zadanie: Indywidualne konsultacje dla osób stosujących przemoc.

- a. Szczegółowy zakres zadania:

Spotkanie będzie miało charakter poradnictwa, psychoedukacji - polegało będzie na rozeznaniu sytuacji osobistej zgłaszającej się osoby a następnie pokierowanie do właściwych miejscowo placówek zapewniających miejsce noclegowe, placówek prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne i Poradni Leczenia Uzależnień.

- b. Zakładane rezultaty realizacji zadania:

Przekazanie informacji o miejscach świadczących pomoc dla osób stosujących przemoc i nie radzących sobie z agresją.

Zadanie: Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

- a. Szczegółowy zakres zadania:

Grupa korekcyjno-edukacyjna będzie miała na celu powstrzymanie zjawiska przemocy w rodzinie. W rezultacie uczestnik programu zostanie wyposażony w umiejętności samokontroli, prawidłowego komunikowania się i współżycia w rodzinie oraz rozwiązywania konfliktów bez stosowania przemocy. Dodatkowo zdobędzie i poszerzy wiedzę na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie, a także uzyska informacje o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych. Spotkania będą prowadzone przez dwie osoby mające odpowiednie kwalifikacje (zgodnie z zaleceniami dotyczącymi realizacji programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie województwa śląskiego), ukończone szkolenia

z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i zajmujące się pracą z osobami stosującymi przemoc. Spotkania umożliwią uczestnikom wzajemną wymianę doświadczeń.

b. Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- Nabycie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych bez używania przemocy;
- Nabycie umiejętności samokontroli oraz umiejętności prawidłowego komunikowania się w rodzinie;
- Nabycie umiejętności rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy;
- Nabycie umiejętności konstruktywnego radzenia sobie z emocjami zwłaszcza ze złością, nazywanie emocji;
- Poprawienie relacji z członkami rodziny;
- Wzajemna wymiana doświadczeń.

Zadanie: Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

a. Szczegółowy zakres zadania:

Celem programu psychologiczno-terapeutycznego jest zmiana wzorców zachowań. Wskazaniem jest, aby uczestnicy programu ukończyli najpierw grupę korekcyjno – edukacyjną dla osób stosujących przemoc. Program może mieć charakter sesji indywidualnych lub grupowych. Spotkania będą prowadzone przez dwie osoby mające odpowiednie kwalifikacje (zgodnie z zaleceniami dotyczącymi opracowania i realizacji programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie województwa śląskiego).

b. Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- Zwiększenie świadomości siebie, swoich emocji, zachowań;
- Zmiana wzorców zachowań.

Zadanie: Promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych wolnych od przemocy.

a. Szczegółowy zakres zadania:

Prowadzenie Szkoły Rodziców, która adresowana będzie do osób z terenu powiatu mikołowskiego, które zagrożone są zjawiskiem przemocy bądź też przemoc ta już w rodzinie występuje. Uczestnicy w trakcie trwających zajęć poznają, m.in. konstruktywne metody wychowawcze wolne od przemocy, sposoby radzenia sobie z trudnymi emocjami swoimi i dziecka, nabędą umiejętności prawidłowej komunikacji z dzieckiem. Warsztaty będą również okazją do zapoznania się z podstawowymi informacjami dot. rodziny i jej funkcji, przyjrzenia się rolom jakie dzieci pełnią w rodzinie. Spotkania umożliwią uczestnikom wymianę doświadczeń, wzajemne wsparcie.

b. Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- Podniesienie świadomości w kwestii wychowawczej;
- Podnoszenie świadomości w zakresie pełnienia ról matki i ojca w rodzinie;
- Poznanie metod wychowawczych wolnych od przemocy;
- Polepszenie komunikacji interpersonalnej;
- Poznanie sposobów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, konfliktowych;
- Uczenie się okazywania i wyrażania uczuć w sposób nie raniący innych członków rodziny;
- Poznanie konstruktywnych sposobów spędzania czasu wolnego z rodziną;
- Wymiana doświadczeń, wzajemne wsparcie.

Tabela 5.3.1. Cel szczegółowy - oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc wraz z zaplanowanymi działaniami.

Zadania w ramach celu szczegółowego	<ul style="list-style-type: none"> • Indywidualne konsultacje dla osób stosujących przemoc; • Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie; • Program psychologiczno – terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie; • Promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych wolnych od przemocy.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość uzyskania informacji o miejscach świadczących pomoc dla osób stosujących przemoc; • Prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc; • Prowadzenie Szkoły Rodziców.
Instytucja realizująca zadanie	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Przykładowi partnerzy	<ul style="list-style-type: none"> • Mikołowskie Stowarzyszenie Pomocy Psychospołecznej i Profilaktyki „ZMIANA” w Mikołowie; • Policja; • Poradnia Leczenia Uzależnień; • Noclegownie; • Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej; • Centrum Usług Społecznych w Łaziskach Górnych; • Centrum Integracji Społecznej w Mikołowie.
------------------------------	--

5.4. Działania edukacyjne na rzecz społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- Beneficjenci

Beneficjentami będzie społeczność lokalna powiatu mikołowskiego oraz przedstawiciele instytucji, którzy z jednej strony zawodowo podejmują działania w kierunku przeciwdziałania przemocy w rodzinie, z drugiej stykają się z nią bezpośrednio w swojej pracy (np. nauczyciele, pedagodzy szkolni, pracownicy służby zdrowia).

- Sposoby realizacji powyższego celu:

Zadanie: Promowanie postaw społecznych wolnych od przemocy.

a. Szczegółowy zakres zadania:

Promowanie postaw społecznych wolnych od przemocy, to między innymi organizowanie konferencji społecznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przeprowadzanie profilaktycznego programu z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu powiatu mikołowskiego oraz organizowanie spotkań tematycznych dotyczących profilaktyki przemocy w rodzinie dla przedstawicieli instytucji na co dzień stykających się z tym zjawiskiem (np. służba zdrowia, oświata).

I. konferencja społeczna będzie miała na celu stworzenie przestrzeni do dyskusji nad współczesnymi wyzwaniem i zagrożeniami dla społeczności lokalnej z terenu powiatu mikołowskiego, zwróceniem uwagi na ich problemy. Konferencja będzie realizowana między innymi poprzez: propagowanie prawidłowych postaw wolnych od przemocy, podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy, promowanie konstruktywnych metod radzenia sobie w sytuacjach konfliktu, zwiększenie wiedzy społeczeństwa odnośnie instytucji udzielających pomocy osobom uwikłanym w przemoc.

Rezultaty:

- Poznanie mechanizmów występujących w rodzinach uwikłanych w przemoc;
- Podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy;
- Promowanie konstruktywnych metod radzenia sobie w sytuacjach przemocy, konfliktu;
- Zwiększenie wiedzy społeczeństwa odnośnie instytucji udzielających pomocy osobom uwikłanym w przemoc;
- Poznanie stereotypów dotyczących przemocy oraz roli kobiety i mężczyzny w rodzinie.

II. Profilaktyczny program z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu powiatu mikołowskiego. Celem warsztatów będzie profilaktyka z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Uczniowie będą mieli możliwość między innymi: poznanie podstawowych zagadnień związanych z przemocą w rodzinie, zasad komunikacji wolnej od przemocy, radzenia sobie w sytuacjach kryzysu i wypracowania wzajemnego wsparcia, zagadnień związanych z asertywnością.

Rezultaty:

- Poznanie mechanizmów występujących w rodzinach uwikłanych w przemoc;
- Podnoszenie świadomości uczniów dotyczących zjawiska przemocy;
- Poznanie konstruktywnych metod radzenia sobie w sytuacjach przemocy, konfliktu;
- Zwiększenie wiedzy uczniów odnośnie instytucji udzielających pomocy osobom uwikłanym w przemoc;
- Zwiększenie umiejętności społecznych uczniów.

III. Organizowanie spotkań tematycznych dotyczących profilaktyki przemocy w rodzinie dla przedstawicieli instytucji na co dzień stykających się z tym zjawiskiem (m.in. służba zdrowia, oświata).

a. Szczegółowy zakres zadania:

Spotkania tematyczne będą miały na celu poszerzenie wiedzy pracowników instytucji na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Problematyka będzie obejmowała zagadnienia z zakresu podstawowych informacji dot. samego zjawiska przemocy w rodzinie, miejsc, do których osoby uwikłane w przemoc mogą być skierowane. Osoby uczestniczące w spotkaniu zostaną również poinformowane o podstawach prawnych przeciwdziałania

przemocy w rodzinie, działaniach podejmowanych z ich inicjatywy na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie. Spotkania tematyczne odbywać się będą w zależności od potrzeb tychże instytucji.

Rezultaty:

- Poznanie zjawiska przemocy przez przedstawicieli instytucji;
- Poznanie procedur w sytuacji powzięcia informacji odnośnie przemocy w rodzinie;
- Poznanie bazy adresowej instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Tabela 5.4.1. Cel szczegółowy – działania edukacyjne na rzecz społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania w ramach celu szczegółowego	<ul style="list-style-type: none"> • Promowanie postaw społecznych wolnych od przemocy.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie Konferencji Społecznych; • Przeprowadzanie profilaktycznego programu z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu powiatu mikołowskiego; • Organizowanie spotkań tematycznych dotyczących profilaktyki przemocy w rodzinie dla przedstawicieli instytucji na co dzień stykających się z tym zjawiskiem (m.in. służba zdrowia, oświata).
Instytucja realizująca zadanie	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
Przykładowi partnerzy	<ul style="list-style-type: none"> • Media lokalne.

6. Źródła finansowania programu

Środki finansowe na realizację programu:

- środki własne powiatu,
- środki budżetowe administracji rządowej,
- środki z udziału w projektach Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej,
- środki strukturalne Unii Europejskiej,
- środki ze współpracy z organizacjami pozarządowymi.

7. Plan ewaluacji programu

Ocena stopnia realizacji celów będzie dokonywana raz w roku (do końca lutego bieżącego roku). Ewaluacja będzie realizowana przez pracowników PIK poprzez podsumowanie rocznego sprawozdania z działalności tut. Punktu, a zatwierdzona przez dyrektora PCPR. Program może ulec modyfikacji w wyniku przeprowadzonej corocznej ewaluacji programu i rozpoznania nowych potrzeb.

Tabela 7.1. Zakładane zadanie programu wraz z jego ewaluacją.

Lp.	zadania	ewaluacja
1.	Zapewnienie zaplecza kadrowego i instytucjonalnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w formie Punktu Interwencji Kryzysowej.	Uznaje się, że cel zostanie zrealizowany jeśli zatrudnionych będzie dwóch pracowników socjalnych na- 1etat i 3/4 etatu, psycholog na 3/4 etatu, prowadzenie indywidualnych i małżeńskich spotkań terapeutycznych na umowę zlecenie w wymiarze przynajmniej 16h miesięcznie, prowadzenia spotkań z dziećmi – zatrudnienie na pełen etat psychologa/pedagoga/ terapeutę, porady prawne w wymiarze co najmniej 12h miesięcznie.
2.	Zapewnienie dostępu do wsparcia dla osób doznających przemocy, poradnictwa, psychoedukacji, pomocy psychologicznej, terapeutycznej dla osób dorosłych.	Coroczne sprawozdania z realizacji usług.
3.	Zapewnienie możliwości udziału w warsztatach psycho-edukacyjnych, rozwojowych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.	Przyjmuje się, że cel zostanie osiągnięty, gdy odbędą się nie mniej niż 3 warsztaty w roku.

4.	Promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych wolnych od przemocy skierowanych do rodziców.	Przyjmuje się, że cel zostanie osiągnięty, gdy spotkania Szkoły Rodziców będą odbywać się w formie grupowej raz w roku w liczbie 6 spotkań bądź w formie indywidualnych spotkań zawierających tematykę umiejętności wychowawczych w ilości uzgadnianej razem z klientem zgodnie z jego zapotrzebowaniem.
5.	Zapewnienie indywidualnej pomocy terapeutycznej dla dzieci i młodzieży zagrożonej przemocą domową, bądź jej doświadczających.	Coroczne sprawozdania z realizacji usług.
6.	Zapewnienie możliwości udziału w warsztatach profilaktyczno-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży zagrożonych przemocą domową bądź jej doświadczających.	Przyjmuje się, że cel zostanie osiągnięty, gdy zorganizowany będzie przynajmniej jeden warsztat profilaktyczno-edukacyjny dla dzieci i młodzieży, raz w roku.
7.	Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	Przyjmuje się, że cel zostanie osiągnięty, gdy cykl zajęć grupy korekcyjno-edukacyjnej odbędą się raz w roku w wymiarze co najmniej 60 h.
8.	Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	Przyjmuje się, że cel zostanie osiągnięty, gdy program psychologiczno – terapeutyczny odbędzie się co najmniej raz na 5 lat.
9.	Promowanie postaw społecznych wolnych od przemocy.	Przyjmuje się, że cel zostanie osiągnięty, gdy warsztaty profilaktyczne dla młodzieży będą odbywały się raz w roku w wymiarze przynajmniej 6 spotkań. Spotkania tematyczne dot. profilaktyki przemocy w rodzinie wśród instytucji i organizacji na terenie powiatu mikołowskiego odbędą się raz na pięć lat.

Bibliografia

- Badura-Madej W., Dobrzyńska-Masterhazy A., „Przemoc w rodzinie”, Kraków 2000
- Browne K., Herbert M. „Zapobieganie przemocy w rodzinie”, WSiP, Warszawa 1999
- Lipowska-Teutch A., „Wychować, wyleczyć, wyzwolić”, PARPA, Warszawa 1998
- Mazur J., „Przemoc w rodzinie”, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2002
- Melibruda J., „Ludzie z problemami alkoholowymi”, Centrum Rozwoju Służb Społecznych, Warszawa 1996
- Melibruda J., „O przemocy domowej”, PARPA, Warszawa 1998
- Pospiszyl I., „Razem przeciw przemocy” Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 1999
- Pospiszyl I., Przemoc w rodzinie, WSiP, Warszawa 1994
- Salber, M.D, Taliaferro, „O przemocy domowej poradnik dla lekarza pierwszego kontaktu”, PARPA, Warszawa 1998
- Sasal H.D., „Niebieskie Karty”, PARPA, Warszawa 1998
- Sasal D.H., „Niebieskie Karty”, PARPA, Warszawa 2005
- Sasal M.D., „Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie”, PARPA, Warszawa 2005
- Sprawozdanie z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r.
- Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia 2008

Strony internetowe:

- <http://www.pismo.niebieskalinia.pl/index.php?id=106>
- www.niebieskalinia.pl
- Międzynarodowa Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10

Spis tabel

- *Tabela 4.1. Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie w latach 2017-2019.*
- *Tabela 4.2. Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2017-2019.*
- *Tabela 4.3. Liczba osób doświadczających przemocy korzystających z pomocy instytucji publicznych w poszczególnych latach.*
- *Tabela 4.4. Liczba założonych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 w Polsce przez poszczególne grupy.*
- *Tabela nr 4.5. Liczba dzieci odebranych na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.*
- *Tabela nr 4.1.1. Zestawienie danych z artykułów 207kk, 190kk, 197kk, 199kk z rozbiciem na lata 2017-2019.*
- *Tabela nr 4.1.2. Wyroki Sądu Rejonowego w Mikołowie - zestawienie artykułów w roku 2017.*
- *Tabela nr 4.1.3. Wyroki Sądu Rejonowego w Mikołowie - zestawienie artykułów w roku 2018.*
- *Tabela nr 4.1.4. Wyroki Sądu Rejonowego w Mikołowie - zestawienie artykułów w roku 2019.*
- *Tabela nr 4.1.5. Dane z Komendy Powiatowej Policji w Mikołowie - liczba interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie i liczba sporządzonych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 w powiecie mikołowskim.*
- *Tabela nr 4.1.6. Dane z Komendy Powiatowej Policji w Mikołowie - liczba prowadzonych postępowań z art. 207kk, 190kk, 197kk, 199kk w latach 2017-2019 w powiecie mikołowskim.*
- *Tabela nr 4.1.7. Dane dotyczące ilości prowadzonych i zamkniętych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 wraz z podziałem na płeć oraz ilość osób doznających i stosujących przemoc.*
- *Tabela nr 4.1.8. Dane dotyczące ilości prowadzonych i zamkniętych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 wraz z podziałem na płeć oraz ilość osób doznających i stosujących przemoc.*
- *Tabela nr 4.1.9. Dane dotyczące ilości prowadzonych i zamkniętych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 wraz z podziałem na płeć oraz ilość osób doznających i stosujących przemoc.*
- *Tabela nr 4.1.10. Dane dotyczące ilości prowadzonych i zamkniętych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 wraz z podziałem na płeć oraz ilość osób doznających i stosujących przemoc.*
- *Tabela nr 4.1.11. Dane dotyczące ilości prowadzonych i zamkniętych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 wraz z podziałem na płeć oraz ilość osób doznających i stosujących przemoc.*
- *Tabela nr 4.1.12. Dane zbiorcze ze wszystkich MOPS-ów, GOPS-ów, CUS dotyczące ilości prowadzonych i zamkniętych Niebieskich Kart w latach 2017-2019 wraz z podziałem na płeć oraz ilość osób doznających i stosujących przemoc w powiecie mikołowskim.*
- *Tabela nr 4.1.13. Dane z GKRPA w Mikołowie z rozbiem na lata 2017-2019.*
- *Tabela nr 4.1.14. Dane z GKRPA w Orzeszu z rozbiem na lata 2017-2019.*
- *Tabela nr 4.1.15. Dane z GKRPA w Łaziskach Górnych z rozbiem na lata 2017-2019.*
- *Tabela nr 4.1.16. Dane z GKRPA w Wyrach z rozbiem na lata 2017-2019.*
- *Tabela nr 4.1.17. Dane z GKRPA w Ornontowicach z rozbiem na lata 2017-2019.*

- *Tabela numer 4.1.18. Ilość Niebieskich Kart zakładanych przez Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2017-2019.*
- *Tabela nr 4.1.19. Dane z 24 przedszkoli z terenu powiatu mikołowskiego dotyczące ilości założonych Niebieskich Kart w latach 2017-2019.*
- *Tabela nr 4.1.20. Dane z 24 przedszkoli z terenu powiatu mikołowskiego dotyczące zgłoszeń do instytucji w latach 2017-2019.*
- *Tabela nr 4.1.21. Dane ze szkół podstawowych z terenu powiatu mikołowskiego dotyczące ilości założonych Niebieskich Kart w latach 2017-2019.*
- *Tabela nr 4.1.22. Dane ze szkół podstawowych z terenu powiatu mikołowskiego dotyczące zgłoszeń do instytucji w latach 2017-2019.*
- *Tabela nr 4.1.23. Dane ze szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu mikołowskiego dotyczące ilości założonych Niebieskich Kart w latach 2017-2019.*
- *Tabela nr 4.1.24. Dane ze szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu mikołowskiego dotyczące zgłoszeń do instytucji w latach 2017-2019.*
- *Tabela nr 4.2.1. Zestawienie ilości osób uczestniczących w warsztatach umiejętności wychowawczych za lata 2017-2019.*
- *Tabela nr 4.2.2. Dane z GOPS Ornontowice, MOPS Orzesze, CUS Łaziska Górne dotyczące potrzeby spotkań zwiększających umiejętności wychowawcze.*
- *Tabela nr 4.4.1. Potrzeby powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.*
- *Tabela nr 4.4.2. Potrzeby instytucji zajmujących się przemocą na terenie powiatu mikołowskiego.*
- *Tabela nr 4.4.3. Potrzeby społeczności lokalnej.*
- *Tabela nr 5.1.1. Cel szczegółowy - ochrona osób doświadczających przemocy w rodzinie wraz z planowanymi działaniami.*
- *Tabela nr 5.2.1. Cel szczegółowy - profilaktyczne działania na rzecz dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie bądź doświadczające przemocy.*
- *Tabela nr 5.3.1. Cel szczegółowy - oddziaływania korekcyjno - edukacyjne dla osób stosujących przemoc wraz z zaplanowanymi działaniami.*
- *Tabela nr 5.4.1. Cel szczegółowy – działania edukacyjne na rzecz społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.*
- *Tabela nr 7.1. Zakładane zadanie programu wraz z jego ewaluacją.*

Spis wykresów

- Wykres nr 4.1.1. Procentowe ujęcie spraw z art. 207kk prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową kierowanych do Sądu, umorzonych oraz z wydaniem nakazu opuszczenia lokalu w latach 2017- 2019.
- Wykres nr 4.1.2. Procentowe ujęcie spraw z art. 207kk prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową kierowanych do Sądu, umorzonych w latach 2012- 2014.
- Wykres 4.1.3. Procentowe ujęcie spraw z art. 190 kk prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową kierowanych do Sądu, umorzonych w latach 2017- 2019.
- Wykres nr 4.1.4. Procentowe ujęcie spraw z art. 197 kk prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową kierowanych do Sądu, umorzonych w latach 2017- 2019.
- Wykres nr 4.1.5. Procentowe ujęcie spraw z art. 199 kk prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową kierowanych do Sądu, umorzonych w latach 2017- 2019.
- Wykres nr 4.1.6. Procentowe ujęcie spraw z art. 207 kk prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Mikołowie zakończonych wyrokiem skazującym bądź umorzeniem w latach 2017- 2019.
- Wykres nr 4.1.7. Procentowe ujęcie osób pokrzywdzonych z art.207kk w latach 2017-2019 z rozbiem na kobiety, mężczyzn i dzieci.
- Wykres nr 4.1.8. Zestawienie liczbowe wyroków skazujących z art.207kk, 190kk, 197kk, 199kk w latach 2017-2019.
- Wykres nr 4.1.9. Procentowe ujęcie spraw wszczętych przez Komendę Powiatową Policji w Mikołowie z art.207kk z urzędu i zawiadomienia osoby pokrzywdzonej.
- Wykres nr 4.1.10. Ilość Niebieskich Kart prowadzonych przez ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu mikołowskiego w latach 2017-2019.
- Wykres nr 4.1.11. Procentowe ujęcie osób doznających przemocy z rozbiem na dzieci, kobiety, mężczyzn w latach 2017-2019.
- Wykres nr 4.1.12. Procentowe ujęcie osób stosujących przemoc w rodzinie z podziałem na płeć w latach 2017-2019.
- Wykres nr 4.1.13. Procentowe ujęcie osób zgłoszonych do GKRPA, które stosują przemoc bądź doznają przemocy w latach 2017-2019.
- Wykres 4.2.1. Porównanie liczby osób, którym udzielono pomocy w Punkcie Interwencji Kryzysowej do liczby udzielonych konsultacji psychologicznych/terapeutycznych oraz interwencyjnych w latach 2017-2019.
- Wykres 4.2.2. Liczba prowadzonych Niebieskich Kart przez Punkt Interwencji Kryzysowej w latach 2017-2019.
- Wykres 4.2.3. Porównanie ilości rodzin, udzielonych konsultacji oraz przyjętych dzieci w latach 2017 – 2019.
- Wykres 4.2.4. Liczba dzieci (ofiar lub/i świadków przemocy) przyjętych przez terapeutę dziecięcego w Punkcie do liczby wszystkich dzieci (z różnymi kryzysami) przyjętych do Punktu w latach 2017-2019.
- Wykres 4.2.5. Liczba sprawców uczestniczących w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie do liczby osób, które ukończyły program w latach 2017-2019.